

Profesionalni razvoj i napredovanje odgajatelja

Čejvanović, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:265736>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-03**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

NIKOLINA ČEJVANOVIĆ

PROFESIONALNI RAZVOJ I NAPREDOVANJE ODGOJITELJA

Diplomski rad

Pula, studeni, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

NIKOLINA ČEJVANOVIĆ

PROFESIONALNI RAZVOJ ODGOJITELJA

Diplomski rad

JMBAG: 0116126214

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Opća pedagogija

Mentor: doc.dr.sc. Irena Kiss

Pula, studeni, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana **Nikolina Čejvanović**, kandidatkinja za **magistru primarnog obrazovanja** ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, **Nikolina Čejvanović** dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom **Profesionalni razvoj i napredovanje odgojitelja** koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. POVIJESNI RAZVOJ ODGOJITELJSKE PROFESIJE	3
3. PROFESIONALNI RAZVOJ ODGOJITELJA	10
3.1. Općenito o odgojiteljskoj profesiji	11
3.1.1. Kompetencije odgojitelja	12
3.1.2. Karakteristike odgojiteljske profesije	14
3.1.3. Komunikacijske kompetencije	16
3.2. Odrednice profesionalnog identiteta odgojitelja.....	18
3.3. Elementi profesionalnog razvoja odgojitelja	21
4. NAPREDOVANJE ODGOJITELJA.....	25
4.1. Motivacija za profesionalnim usavršavanjem	27
4.2. Položajna zvanja odgojitelja	28
4.3. Cjeloživotno učenje	30
4. ISTRAŽIVANJE PROFESIONALNOG RAZVOJA I NAPREDOVANJA ODGOJITELJA.....	33
4.1. Predmet, svrha i ciljevi istraživanja.....	33
4.2. Istraživačka pitanja i hipoteze.....	33
4.3. Metode istraživanja i ispitanici	34
4.4. Obrada podataka.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
4.5. Etički aspekti istraživanja.....	36
4.6. Rezultati istraživanja.....	36
5. ZAKLJUČAK	67
POPIS LITERATURE.....	69
POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA	73
PRILOG	75

1. UVOD

Odgojiteljska profesija razvijala se zahvaljujući sve većem razvoju i napretku ljudskog društva. U prvotnim zajednicama podjela zaduženja u kućanstvu je bila vrlo jasna i žene su svakako bile te koje su svoje vrijeme posvećivale obitelji i odgoju djece dok su muškarci bili ti koji su privređivali i osiguravali materijalnu korist. Međutim, promjene u društvu rezultirale su činjenicom da su se i žene počele zapošljavati, što je rezultiralo razvojem čuvališta odnosno zabavišta koja su poznata kao preteče suvremenih ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje. Naravno razvoj društva i njegovih potreba rezultirao je i razvojem potrebe da se djeca u zabavištima, osim čuvanja, bave i razvojnim aktivnostima koje ih pripremaju kako za polazak u školu tako i za odrasli život.

Iz navedenog proizlazi kako je i razvoj odgojiteljske profesije, ali i odgojitelja kao ljudi započeo kroz razvoj društva i njegovih potreba. Kako bi se iste mogle adekvatno pratiti nužno je da se u karijeru odgojitelja uključe različiti oblici profesionalnog usavršavanja te da se, po određenim uvjetima istima omogućiti i daljnje napredovanje, prvenstveno izborom u viša zvanja.

Pritom, predmet ovog rada je prikaz potrebe i mogućnosti profesionalnog razvoja i napredovanja odgojitelja unutar vlastitog područja djelovanja. Svrha rada je prikazati osnove pojmove koji se povezuju s procesima i aktivnostima profesionalnog razvoja i napredovanja odgojitelja. Osnovni cilj rada je analiza mišljenja i stavova odgojitelja o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi.

Strukturu rada čini šest osnovnih poglavlja. Prvo poglavlje je Uvod rada. Drugo poglavlje prikazuje odrednice povijesnog razvoja odgojiteljske profesije. Treće poglavlje analizira profesionalni razvoj odgojitelja kroz opći pojam odgojiteljske profesije, identifikaciju odrednica profesionalnog identiteta odgojitelja te elemente profesionalnog razvoja odgojitelja. Četvrto poglavlje detaljnije prikazuje načine i mogućnosti napredovanja odgojitelja i to prvenstveno kroz izbor u viša zvanja te kroz koncept cjeloživotnog učenja. Peto poglavlje rada predstavlja empirijsko

istraživanje koje je provedeno pomoću elektroničkog upitnika te u kojemu je sudjelovalo 98 odgojitelja. Šesto poglavlje rada predstavlja zaključak rada. Nakon zaključka slijede: popis korištenih referenci, popis slika, grafikona i tablica te prilozi rada.

2. POVIJESNI RAZVOJ ODGOJITELJSKE PROFESIJE

Profesija odgojiteljstva na području Republike Hrvatske prošla je kroz značajan broj razdoblja i faza, kako bi u konačnici poprimila svoj suvremeni oblik. Industrijsko društvo koje se u Europi pojavilo sredinom 19. stoljeća, ali i povećane potrebe za zapošljavanjem žena dovelo je do povećanog razvoja predškolskog odgoja. Naime, u situacijama u kojima su oba roditelja radila pojavila se potreba za preuzimanjem skrbi o djeci, pa je iz tog razloga na području cijele Europe, ali i u Hrvatskoj došlo do otvaranja ustanova za djecu predškolske dobi za koje se smatra kako su nastale iz ustanova socijalne skrbi. Prva ustanova ovog oblika otvorena je na području Dubrovnika 1432. godine i bila je poznata kao „Kuća milosrđa“ odnosno „Dječje zabavište“, a njezino područje djelovanja bila je socijalna zaštita (Mendeš, 2015).

Prvim dječjim zabavištem s većim dijelom odgojnog sadržaja otvara se na zagrebačkom području u 1896. godini, a odgojiteljice su se tada nazivale zabavišnim učiteljicama. Njihov osnovni zadatak za vrijeme boravka djeteta u zabavištu je biti djetetu poput druge majke te utjecati na jačanje njihovih duševnih i tjelesnih moći. Na samom kraju 19. stoljeća došlo je i do otvaranja pjestovališta (1855. godine), čuvališta (1842. godine), zabavišta i kombiniranih zavoda diljem Hrvatske, tada najadekvatnijih ustanova za čuvanje djece (Mendeš, 2015)

Prema Petrović i Sočo (2007) nakon 1945. godine pojavljuje se naziv dječje jaslice kojim se označavao boravak djece do navršene tri godine u ustanovi. Brigu o djeci su tada vodile osobe koje su završile srednju školu za njegu te odgojitelji.

Također, vrlo je važno za istaknuti kako su razine stručnosti koje su se tada zahtijevale uglavnom bile usmjerene prema očuvanju djetetova zdravlja.

Nakon 1970-ih godina dolazi do uviđanja kako medicinsko doba jaslica ima značajno puno nedostataka, pa se u tom periodu, osim zdravstvenog osoblja pristupa zapošljavanju i odgojitelja. Potom, usvajanjem Zakona o odgoji u osnovnom obrazovanju odlučuje se kako odgojitelji mogu biti isključivo osobe koje su završile odgovarajuće studije predškolskog odgoja te tako stekle višu stručnu spremu te uz to imaju dodatno medicinsko obrazovanje, ali i osobe koje

mogu biti suradnici u predškolskom odgoju sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem pedagoških smjerova uz uvjet da uz rad u jaslicama i čuvalištima završi i studij te tako stekne višu stručnu spremu u području predškolskog odgoja. Ovaj zakon utjecao je na integraciju jaslica i dječjih vrtića te stvaranje odgojno – obrazovnih ustanova. U prvim oblicima ovih ustanova provodio se frontalni oblik odgojno – obrazovnih aktivnosti, dok se organizacija smatrala vrlo strukturiranom o vremenski ograničenom (Pavlič, 2015).

U narednim periodima došlo je do izmjene stava te se počelo smatrati kako se dijete može smatrati cjelovitim, humanim, individualnim i aktivnim bićem čiji cjelokupan razvoj treba integriranu podršku odnosno svi aspekti razvoja moraju se odvijati istovremeno. Vrijeme se mora organizirati na način da su aktivnosti fleksibilne, a sam prostor se mora organizirati tako da zadovoljava sve dječje potrebe. Potom, naziv dječji vrtić zamijenjen je nazivom ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, a site predstavljaju mjesto u kojem se djeca igraju, žive i uče. Unutra ovih ustanova zapošljavaju se stručno osposobljeni odgojitelji, s položenim stručnim ispitom te koji su u mogućnosti u narednim periodima na stručan i samostalan način obavljati zadaće, kako i neprestano se profesionalno usavršavati kako bi bili u mogućnosti i dalje napredovati na području vlastite prakse (Petrović-Sočo, 2007).

Važno je istaknuti i kako se ovakav stav njeguje i u suvremenoj pedagoškoj praksi te je ključna prekretnica u način ophođenja s djetetom, njegovim razvojem i općenito svim elementima koji se potiču kod djece kako bi isti postali punopravni članovi samog odgojno-obrazovnog procesa, ali i izgradnje u odrasle ljude spremne za suočavanje sa izazovima odraslog života i svakodnevnice.

Značajan broj godina i razdoblja je prošao prije nego su odgojitelji došli na razine obrazovanje koje njihova profesija iziskuje. Nakon što su se počele osnivati prve odgojne ustanove u 60-im godinama 19. stoljeća, došlo je i do osnivanja posebnih učilišta na kojima su se budući odgojitelji osposobljavali za rad s djecom. Godine 1880. i 1881. u sklopu Učiteljske škole sestara milosrdnica u Zagrebu počelo je izvođenje tečaja za zabavišnu učiteljicu u trajanju godinu dana, a osnovu ovog tečaja činila je dječja psihologija sukladno načelima koje je postavio Friedrich

Frobel. Završni ispit ovog tečaja odnosno takozvani ispit osposobljenja odvijao se ispred ispitnog povjerenstva, a podrazumijevao je usmeni i praktični dio. Važno je naglasiti da su u tom periodu tečaj uspješno završile dvije polaznice. Ovaj oblik tečaja, održavao se do 1929. godine, a potom se pri Učiteljskim školama započinje s održavanjem zabaviljskih ispita. Kako bi mogle pristupiti spomenutom ispitu svaka je kandidatkinja morala imati najmanje dvadeset mjeseci radnog staža u zabavištima, a ispiti su se sastojali od pismenih, usmenih i praktičnih dijelova odnosno praktičnih predavanja u zabavištima (Mendeš, 2018).

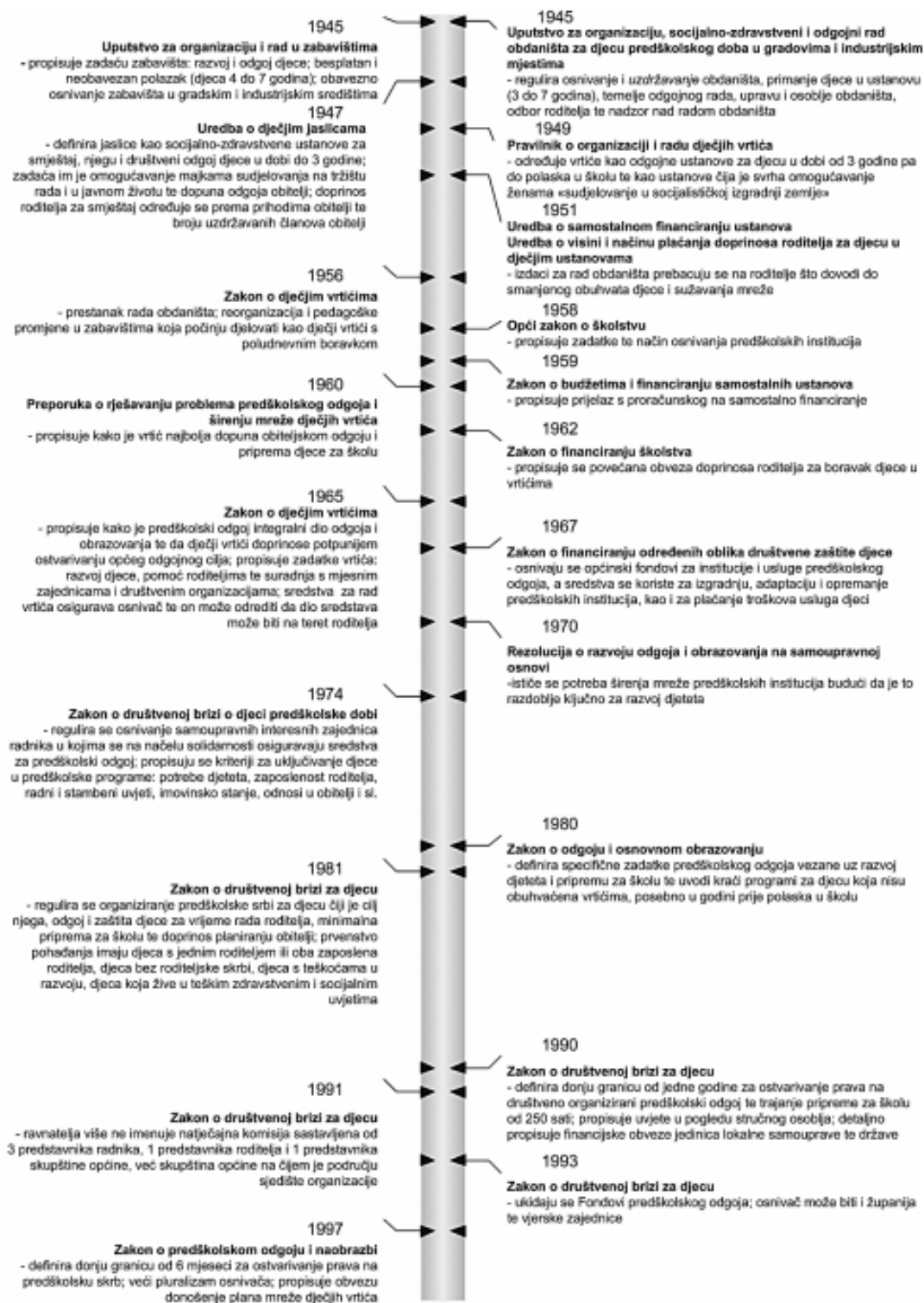
Kroz Pravilnik o obrazovanju zabavlja koji je usvojen 1940. godine definiralo se trajanje tečaja od godinu dana. Tečaj je podrazumijevao opće, stručne, pedagoške i praktične predmete, a njegov kraj označavao je završni ispit. Nakon što je 1941. godine proglašena Nezavisna Država Hrvatska dolazi do uspostave dvojnog sustava ustanova odnosno dječja zabavišta počinju biti dijelom prosvjetnih tijela, dok dječja skloništa pripadaju socijalnim tijelima. Učiteljice koje su u tom vremenu djelovale u dječjim skloništima svoje praktično znanje usavršavaju kroz čitanje pedagoških novina. U tom periodu postojao je i vrlo malen broj predškolskih ustanova, a one koje su poslovale imale su socijalno – zaštitni karakter (Pavlić, 2015).

Po završetku Drugog svjetskog rata dolazi do naglog povećanja broja predškolskih ustanova, ali i do nedovoljnog broja odgojitelja. Potom, 1945. godine u Zagrebu dolazi do osnivanja Socijalno-pedagoške škole, koja u samo godinu dana svog postojanja mijenja ime u Školu za odgajatelje pri Ministarstvu socijalne politike u Narodnoj Republici Hrvatskoj. Ista se smatrala srednjom strukovnom školom koja je imala osnovnu zadaću školovati i osposobljavati odgojiteljski kadar. Tečajevi su bili podijeljeni na pripravne ili dopunske te je njihovo trajanje bilo tri, pet ili šest mjeseci. Također, tečaj se provodio u dvije kategorije, predškolskoj i školskoj, s tim da su svi predmeti bili zajednički osim Metodike odgojnog rada i Praktičnog rada. Ovaj oblik obrazovanja svakako je bio prekratak da bi odgojitelj bio u mogućnosti steći svo znanje i vještine potrebne u radu s djecom, stoga je iz tog razloga 1957. godine došlo do osnivanja Pedagoškog centra, koji je bio dio Škole za odgajatelje, a osnovna svrha mu je bila provođenje stručnog usavršavanja odgojitelja. Iako se smatralo da Škola za odgajatelje ima

vrlo značajnu ulogu u razvoju cjelokupnog područja predškolskog odgoja, njezini brojni nedostaci rezultirali su idejom da se ista zamijeni pedagoškom akademijom za odgojitelje koja je osnovana 1969. godine. Uvjet upisa na ovu akademiju bilo je završavanje gimnazije ili neke od stručnih škola, a trajanje obrazovnih programa izjednačeno je s trajanjem studija na kojima su se obrazovali nastavnici. Nakon završetka akademskog programa studenti su dobivali zvanje nastavnika predškolskog odgoja, a ujedno su se morali i stalno stručno usavršavati. Pedagoške akademije u kasnijim razdobljima pripojene su nastavničkim fakultetima (Mendeš, 2018).

Pokretanje aktivnosti usmjerenih na osiguravanje adekvatnog obrazovanja odgojiteljima svakako je poteknuto i promjenom u načinu rada i razmišljanja tadašnjeg društva, odnosno činjenicom da u tom razdoblju nastaje srednji društveni sloj, koji se može nazvati pretečom suvremene obitelji, u kojoj majke nisu isključivo domaćice ili kućanice, već ravnopravno s muževima/očevima privređuju svojim radom za svoju obitelj. Činjenica je da u tom slučaju svaka od njih izbiva iz majčinskog posla i dužnosti kako bi vrijeme posvetila mjestu zaposlenja. Također, s obzirom da svijet postaje složeniji, potrebe za obrazovanjem postaju sve veće, prvenstveno iz razloga što je i djecu potrebno na adekvatan način educirati, odgajati i pripremati za sudjelovanje u novim životnim uvjetima.

Slika 1. Prikaz razvoja sustava predškolskog odgoja nakon 1945. godine

Slika 1. Prikaz razvoja sustava predškolskog odgoja nakon 1945. godine

Izvor: Lučić (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9 (1), (13), 151-165.

Kroz reformu u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća obrazovanje odgojitelja provođeno je kroz dvije osnovne razine, kroz nastavničke fakultete na studijima predškolskog odgoja te na srednjoškolskim razinama za zvanje suradnika u predškolskom odgoju. Uzevši u obzir činjenicu da se u vrtićima nisu provodili nikakvi oblici nastave, zvanja nastavnika predškolske djece postali su neprimjereni stoga su izmijenjeni u odgajatelje predškolske djece. Trajanje obrazovanja odgojitelja tada je bilo šest godina, a sam proces obrazovanja podrazumijevao je pohađanje srednje škole u trajanju od četiri godine, a potom dodatne dvije nastavničkog fakulteta (Miljak, 1996).

Devedesetih godina prošlog stoljeća došlo je do osnivanja visokih učiteljskih škola na područjima Splita, Rijeke, Osijeka, Pule, Čakovca i Petrinje, dok je na zagrebačkom području djelovao Učiteljski fakultet na kojemu su se odgojitelji obrazovali dvije godine. Koncept obrazovanja koji je podrazumijevao šest godina je ukinut, dok su peta i šesta godina postale integrirano dvogodišnje obrazovanje (Mendeš, 2015).

Također, Mendeš (2018) ističe kako napredovanjem predškolske teorije i prakse ukazalo je na potrebu boljeg obrazovanja odgojitelja, a prvi korak napravljen je u sveučilišnim centrima u Rijeci i Osijeku koji su tada dvogodišnje obrazovanje na studiju predškolskog odgoja produžili na trajanje od tri godine. Međutim, iako kvalitetan potez, i dalje nije bio dovoljan te su se pojavile potrebe za podizanjem razina obrazovanja. Tako je u 2005. godini došlo do pretvorbe učiteljskih škola i akademija u fakultete na kojima su procesi obrazovanja odgojitelja trajali ukupno tri godine, te su studenti po završetku stjecali nazive stručnih prvostupnika predškolskog odgoja. Došlo je i do uvođenja metodičkih predmeta uz pomoć kojih odgojitelji stječu i istraživačku kompetenciju, ali i stručne prakse. Međutim, kroz Bolonjsku deklaraciju odgojiteljima se pružila mogućnost daljnjeg napredovanja i kroz pohađanje diplomskih studija, što dotadašnji stručni studiji nisu uključivali.

Upravo iz tog razloga dolazi do ponovne podizanje razine obrazovanja odgojitelja dolazi 2009. godine. Dotadašnji preddiplomski stručni studiji postali su sveučilišni preddiplomski stručni studiji ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a po

završetku istoga odgojitelji stječu naziv sveučilišnog prvostupnika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Svi odgojitelji koji su u ranijim razdobljima pohađali stručne studije dobili su priliku pohađanja razlikovnog programa za stjecanje odgovarajuće stručne spreme te im se na takav način ujedno omogućio i nastavak školovanja na diplomskim studijima (Mendeš, 2018).

Formalno obrazovanje odgojitelja, kroz svoj povijesni razvoj, istaknulo je potrebnu i važnost kontinuiranog obrazovanja i profesionalnog razvoja koji mora pratiti sve društvene promjene i norme, kako bi se osigurala prikladnost aktivnosti i adekvatno pratio i poticao dječji razvoj.

3. PROFESIONALNI RAZVOJ ODGOJITELJA

Kada se promatra period u nekoliko posljednjih desetljeća, teorijsko i konceptualno viđenje profesionalnog razvoja uvelike je promijenjeno. Naglasak je prebačen s poučavanja kao jednog od skupova vještina i kompetencija, na učenje koje prolaze samo učitelji odnosno odgojitelji. U društvu se već dogodila intelektualna i koncepcijska promjena, kao i unutar brojnih tvrtki i gospodarstava, dok sustavi obrazovanja vrlo sporo prihvaćaju dolazak promjena u načinima razmišljanja te uvode promjene koje sve dionike odgojno obrazovnog procesa poput odgojitelja, stručnih suradnika i ravnatelja potiču na međusobnu suradnju sa svrhom unaprjeđenja procesa učenja i poučavanja. Od svake odgojno obrazovne ustanove očekuje se uvođenje inovacija, sa svrhom uspješnog praćenja promjena koje dolaze iz njezina okruženja (Vujičić, Tambolaš, 2017a).

Procesi koji podrazumijevaju profesionalni razvoj odgojitelja predstavljaju sastavnicu u svakom kurikulumu unutar ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te se vrlo često povezuje i s cjelokupnim procesom u kojem se odvija stvaranje, oblikovanje i djelovanje samog kurikulumu, ističu Bodlović i Kunac (2012). Isti autori ističu i kako o kurikulumu ovisi i razina kvalitete provođenja praksi unutar ustanova, prvenstveno iz razloga što je isti razvijen od strane odgojitelja te ostalih stručnih suradnika koji također djeluju u pojedinoj ustanovi. Pritom, istima je potrebno omogućiti primjerenu razinu i kontinuitet u profesionalnom učenju i razvoju.

Također, odgojitelji predstavljaju neke od najvažnijih osoba u prvim godinama života djeteta. Prema tome, njihove razine profesionalnog razvoja moraju biti adekvatne i nužne tijekom njihova sustavnog djelovanja. Gotovo sve kompetencije koje su potrebne za adekvatno obavljanje odgojiteljskog posla povezuju se s visokoškolskim obrazovanjem, te kasnijim nadopunjavanjem stečenog znanja kroz različite mogućnosti i oblike profesionalnog razvoja, pri čemu je važno istaknuti i određene razine motivacije.

U procesima profesionalnog razvoja svaki odgojitelj dostiže maksimalne razine usavršavanja te jača vlastitu stručnu kompetenciju, ali i određene vještine koje

se moraju primjenjivati u odgojno obrazovnim praksama. Stručna kompetencija podrazumijeva postojanje procesa koji uključuju upoznavanje i praćenje razina razvoja djeteta, osjetljivosti na djecu te identifikaciju njihovih trenutnih potreba i interesa, kao i procese koji uključuju stvaranje optimalnog razvojnog okruženja sa svrhom poticanja razvoja djeteta, primjerice u pogledu usvajanja komunikacijskih vještina, te partnerskih odnosa s djecom, ali i roditeljima i ostalim stručnim suradnicima, ali i procese koji uključuju razvoj sposobnosti donošenja odluka i (samo)refleksije vlastitih odgojnih aktivnosti. Kroz kontinuirani osobni razvoj svi odgojitelji stječu veće razine sadržaja koji se provodi, informiraju se o najnovijim istraživanjima te svoj osobni rad u okviru odgojno obrazovnih procesa provode na način da je u svakom trenutku usklađen s propisima i standardima. Procesi razvoja svih odgojitelja mogu se pratiti kroz društvene, političke i tehnološke promjene. Osim toga, razvijanje odgojitelja koje uključuje profesionalne oblike usavršavanja rezultira ne samo pomacima u znanju već i promjenama u njegovom uvjerenju i djelovanju. Također, ističe se i činjenica da je uspjeh predškolske djece, ali i njihov cjeloviti rast i razvoj definiran kvalitetom programa te osoba koji provode spomenute programe (Bilač, 2016).

3.1. Općenito o odgojiteljskoj profesiji

Profesiju je moguće definirati kao jednu vrstu zanimanja koja ima i određene sposobnosti koje se očituju kao samoregulacija i to kroz postizanje konsenzusa između članova, a koji se tiču usvajanja određenih činjenica, te identifikacije sustava licenciranja kroz koje se osigurava primjena znanja te omogućuje poštivanje etičkog kodeksa. Osim toga, Karlovčan i Dundović (2014) ističu i kako bilo koji oblik zanimanja može prerasti u profesiju i to u periodima kada se ostvaruje određeni razvoj te se sistematizira i teorijsko znanje i tehnike koje mogu pomoći u pružanju određenih stručnih usluga. Institucionalnom osnovom za nastanak profesija smatra se osnivanje i daljnji razvoj visokoškolskih ustanova u kojima se kontinuirano radi na razvoju i prenošenju znanja. U ovim slučajevima osnivaju se i profesionalna udruženja te se definira etički kodeks uz koji se ujedno

regulira i način njihova djelovanja. Također, kao jedno od neizostavnih karakteristika gotovo svake profesije spominje se ekspertnost odnosno koja ujedno predstavlja i osnovu razvoja autonomije, a pojedine osobe istu grade tijekom cjelokupnog života kroz konstantno ulaganje u usavršavanje i profesionalni razvoj. Teret odgovornosti za razvoj i održanje profesije te izgradnju njezina društvenog statusa i profesionalnog digniteta isključivo je na njezinim članovima.

Članovi odgojiteljske profesije izravno su povezani s razvojem samog društva, naime njihovo obrazovanje i predanost poslu kao i daljnje stručno i profesionalno usavršavanje izravno utječe na odgojni i obrazovni proces djece rane i predškolske dobi.

Svaki od članova koji pripada pojedinoj profesiji obvezno mora voditi brigu o činjenicama i informiranosti o suvremenim trendovima, njihov osnovni zadatak je unaprjeđenje prakse te informiranje svih drugih članova koji pripadaju istoj profesiji o aktualnim odnosno trenutnim i mogućim profesionalnim perspektivama (Domović, 2011).

3.1.1. Kompetencije odgojitelja

Prema Mendeš (2018) Za odgojiteljsku profesiju, kao i za svaku drugu, moguće je istaknuti određene strukturalne elemente, primjerice:

- **Pedagoška kompetencija:** Odgojitelji moraju posjedovati temeljno znanje iz područja pedagogije, razvojne psihologije i didaktike. To uključuje razumijevanje kako djeca uče, razvijaju se i komuniciraju te sposobnost primjene ovog znanja tijekom svakodnevnog rada s djecom.
- **Komunikacijske vještine:** Uspješna komunikacija s djecom, roditeljima, kolegama i drugim stručnjacima ključna je za odgojiteljsku profesiju. Odgojitelji trebaju biti u stanju slušati, razumjeti i jasno prenositi informacije.

- Etička odgovornost: Odgojitelji su odgovorni za stvaranje sigurnog, podržavajućeg i inkluzivnog okruženja za svu djecu. To uključuje poštivanje dječjih prava, poticanje jednakosti i raznolikosti te održavanje visokih etičkih standarda u svom radu.
- Emocionalna inteligencija: Odgojitelji trebaju razviti sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i upravljanja vlastitim emocijama, kao i emocijama djece. Ova vještina je ključna za stvaranje pozitivnih odnosa i poticanje emocionalnog razvoja djece.
- Kreativnost i inovativnost: Odgojitelji trebaju biti kreativni i inovativni u planiranju i provedbi aktivnosti koje će poticati razvoj djece. To uključuje prilagodbu aktivnosti individualnim potrebama djece i stvaranje okruženja koje potiče istraživanje i učenje kod svakog djeteta.
- Profesionalni razvoj: Kontinuirano obrazovanje i profesionalni razvoj ključni su za uspjeh u odgojiteljskoj profesiji. Odgojitelji trebaju biti spremni na stalno učenje i usavršavanje kako bi održali korak s novim spoznajama u teoriji, ali i praksama u području ranog i predškolskog odgoja.
- Rad u timu: Odgojitelji često rade u timovima, bilo s drugim odgojiteljima, stručnjacima ili roditeljima. Sposobnost suradnje i timskog rada je ključna za pružanje kvalitetnog odgoja i obrazovanja djece

S druge strane, u osnovne karakteristike profesije prema navodima autora Dundović (2011) može se uključiti:

- Svaka vještina koja se temelje na teorijskim znanjima
- Profesionalna asocijacija
- Kontinuitet obrazovanja
- Upoznavanje s profesijom (indukcija)
- Kontinuitet profesionalnog razvoja
- Postupak licenciranja ili relicenciranja
- Autonomija rada
- Postojanje etičkog kodeksa

Svaka stečena vještina, a koja je temeljena na teorijskom znanju ima mogućnost primjene prikupljenog znanja, a koje je uglavnom stečeno u fakultetskom obrazovanju. Također, iste predstavljaju jednu od odrednica uspješnosti u svakodnevnom odgojno – obrazovnom radu. Svaki kompetentni odgojitelj ostvaruje određene razine profesionalnih znanja kroz koje mu je omogućeno da razumije svu djecu te da prihvaća različitosti u načinima njihova učenja. Također, ove velike je važnosti isticanje činjenice da nešto što pojedinac smatra uspjehom, drugi može percipirati kao neuspjeh što dovodi i do niskog samopouzdanja ili nezainteresiranosti za provođenje li sudjelovanje u aktivnostima (Karlović, Dundović, 2014).

Sve kompetencije odgojitelja od ključne su važnosti za održavanje odgojno obrazovnog procesa i aktivno sudjelovanje svih njegovih sudionika. Naglasak u elementima i karakteristikama ove profesije svakako je stavljen na stručni razvoj odgojitelja koji potom svoje znanje pretvara u praksu i aktivnosti s djecom.

3.1.2. Karakteristike odgojiteljske profesije

Profesija odgojitelja, kao i svaka druga profesija, ima specifične karakteristike koje je definiraju i razlikuju od drugih profesija. Osnovne karakteristike odgojiteljske profesije uključuju:

1. Odgojno-obrazovna funkcija: Glavna karakteristika ove profesije je usmjerenost na odgoj i obrazovanje djece u ranom djetinjstvu. Odgojitelji su odgovorni za oblikovanje i vođenje dječjeg razvoja kroz planirane aktivnosti koje potiču učenje, socijalizaciju i emocionalni razvoj.
2. Rad s djecom: Odgojiteljska profesija je usmjerena na direktan rad s djecom, najčešće u dobi od nekoliko mjeseci do šest godina. Odgojitelji pružaju podršku u razvoju djece, pomažući im da steknu osnovne vještine potrebne za daljnji obrazovni put i život.

3. Inkluzivnost i različitost: Odgojitelji rade u različitim okruženjima s djecom različitih pozadina, kultura i potreba. Važan aspekt profesije je inkluzivni pristup koji poštuje i podržava različitosti među djecom, te potiče jednakost i ravnopravnost.
4. Sistematičnost i planiranje: Rad odgojitelja uključuje sistematično planiranje i organiziranje aktivnosti koje odgovaraju potrebama i interesima djece. To uključuje dugoročno planiranje obrazovnih ciljeva, kao i prilagodbu aktivnosti trenutnim okolnostima i razvojnim fazama djece.
5. Kontinuirani profesionalni razvoj: Odgojiteljska profesija zahtijeva stalno usavršavanje i prilagođavanje novim spoznajama i metodama u obrazovanju i odgoju djece. Profesionalni razvoj kroz edukacije, seminare i radionice je ključan za održavanje kvalitete rada.
6. Odgovornost i etičnost: Odgojitelji su odgovorni za fizičku i emocionalnu sigurnost djece, te su dužni djelovati u skladu s etičkim principima profesije. To podrazumijeva visok nivo profesionalizma, povjerljivost, poštovanje dječjih prava i interakciju s roditeljima i kolegama na etičan način.
7. Interdisciplinarnost: Odgojitelji često surađuju s drugim stručnjacima kao što su pedagozi, psiholozi, logopedi, i socijalni radnici, kako bi pružili cjelovitu podršku djetetovom razvoju. Ova suradnja zahtijeva razumijevanje različitih disciplina i integraciju njihovih pristupa u svakodnevni rad.
8. Emocionalna stabilnost i empatija: Rad s malom djecom zahtijeva visok nivo emocionalne stabilnosti, strpljenja i empatije. Odgojitelji moraju biti sposobni razumjeti i reagirati na emocionalne potrebe djece, te ih podržavati u razvoju socijalnih i emocionalnih vještina (Mendeš, 2008).

Svi odgojitelji imaju određenu odgovornost da svaki oblik aktivnosti približi soj djeci. Međutim, od ključne je važnosti i prepoznavanje činjenice da neke aktivnosti koje se smatraju poticajnim pozitivno ne utječu na razvoj baš svakog

djeteta, što ujedno predstavlja i pravo da neka djeca mogu odabrati ne sudjelovati u aktivnostima ako to ne žele, te pravo da sudjeluje u aktivnostima koje su prikladnije njihovim interesima. Upravo iz ovih razloga svi odgojitelji moraju biti spremni za provođenje različitih oblika aktivnosti kako bi zainteresirali što veći broj djece i privukli ih u zajedničko sudjelovanje. Kako bi se same aktivnosti pripremale na adekvatan način te kako bi iste bile dovoljno raznolike, svaki odgojitelj mora poznavati djecu s kojom radi te područja njihova interesa. Osim navedenog, svaki odgojitelj dužan je planirati i stvarati poticajno okruženje za dijete te mora biti sposoban procijeniti i evaluirati vlastiti rad kroz procese samorefleksije. U nekim slučajevima odgojitelji nisu svjesni odrađuju li sve aktivnosti odrađuju ispravan ili pogrešan način sve do trenutka kada provedu refleksivne procese koji obuhvaćaju kako njihov rad tako i ponašanja tijekom izvođenja aktivnosti s djecom.

3.1.3. Komunikacijske kompetencije

Svaki odgojitelj dužan je pokazati maksimalnu angažiranost u procesu suradnje s ostalim sudionicima odgojno obrazovnog procesa, obiteljima iz kojih djeca dolaze te drugim članovima zajednice. Svaki odgojitelj koji se nedovoljno angažira u procesima suradnje može se suočiti s nedovoljnom razinom djetetova razvoja, stoga snose odgovornost i za djetetov daljnji razvoj. Zapravo, može se istaknuti kako su odgojitelji prve osobe koje uočavaju postojanje određenih poteškoća ili kašnjenja u djetetovom razvoju, prema tome očekuje se kako oni moraju pravovremeno reagirati te potaknuti angažiranje i drugih stručnih osoba u daljnjim razvojnim procesima. U konačnici, vrlo je važno spomenuti i primjenu razvojno primjerenog pristupa koji se koristi u procesima povezivanja s djetetom i njegovom obitelji (Župančić, Haskić, 2022).

Ovo je važno iz razloga što se roditelj smatra glavnim odgojiteljem vlastitog djeteta, što odgojitelji moraju i poštivati. Roditelji su ujedno i osobe koje najveći dio svoga vremena provode upravo s djetetom, stoga je od ključne važnosti uspostaviti i dobre komunikacijske kanale. Bez uspostave dobrih razina suradnje

koja uključuje roditelje, odgojitelje i cjelokupnu ustanovu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje dolazi do onemogućavanja daljnjeg razvoja djeteta.

Ova suradnja doprinosi holističkom razvoju djeteta jer omogućava kontinuiranu podršku djetetovom učenju i razvoju u oba okruženja, kod kuće i u vrtiću. Postoji i nekoliko ključnih aspekata ove suradnje:

1. Otvorena i redovita komunikacija – redovita komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je za uspješnu suradnju. To uključuje svakodnevne razgovore, formalne i neformalne sastanke, kao i pisane izvještaje o napretku djeteta. Transparentna komunikacija omogućava razmjenu informacija o razvoju djeteta, njegovim interesima, potrebama i ponašanju.
2. Partnerski odnos – suradnja između roditelja i odgojitelja trebala bi se temeljiti na partnerskom odnosu, gdje su obje strane ravnopravni sudionici u djetetovom odgoju i obrazovanju. Roditelji donose jedinstvenu perspektivu koja se temelji na poznavanju djeteta iz obiteljskog okruženja, dok odgojitelji unose stručnost i iskustvo u području ranog odgoja i obrazovanja.
3. Sudjelovanje roditelja – roditelji mogu aktivno sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu kroz različite aktivnosti, poput volontiranja u vrtiću, sudjelovanja u izletima, radionicama i priredbama. Njihovo sudjelovanje pomaže u jačanju veze između vrtića i doma te djetetu pruža osjećaj kontinuiteta i podrške.
4. Podrška razvoju djeteta – suradnja omogućava roditeljima i odgojiteljima da zajednički prate i podržavaju razvoj djeteta, identificirajući njegove snage i područja za razvoj. Ova podrška može uključivati zajedničko planiranje aktivnosti koje potiču učenje, kao i prilagodbu pristupa kako bi se zadovoljile specifične potrebe djeteta.
5. Rješavanje izazova – ako se pojave problemi ili izazovi u ponašanju ili učenju djeteta, učinkovita suradnja omogućava zajedničko pronalaženje rješenja. Roditelji i odgojitelji mogu raditi zajedno na strategijama za podršku djetetu, osiguravajući konzistentnost u pristupu između kuće i vrtića.

6. Povjerenje i poštovanje – suradnja se temelji na međusobnom povjerenju i poštovanju između roditelja i odgojitelja. Roditelji trebaju imati povjerenje u stručnost odgojitelja, dok odgojitelji trebaju poštovati roditeljske uvide i perspektive. Ovo povjerenje jača suradnju i omogućava otvoreniju i učinkovitiju komunikaciju.
7. Razmjena informacija i resursa – roditelji i odgojitelji mogu razmjenjivati informacije i resurse koji mogu biti korisni za razvoj djeteta. To može uključivati knjige, igračke, edukativne materijale ili savjete o odgojnim pristupima i praksama.
8. Individualni pristup – svako dijete je jedinstveno, i suradnja roditelja i odgojitelja omogućava prilagodbu odgojno-obrazovnih aktivnosti individualnim potrebama i interesima djeteta. Kroz dijalog, roditelji i odgojitelji mogu osigurati da se djetetu pruži podrška koja mu najviše odgovara (Domović, 2011).

Suradnja svih sudionika odgojno obrazovnog procesa je ključna za njegovu uspješnost u smislu prihvaćanja od strane djeteta, poticanja njegove uključenosti i suradnje te svojevrsnog holističkog pristupa njegovom odgoju i obrazovanju. Svaki oblik suradnje temelji se na komunikacijskom procesu koji mora biti kontinuiran i neometan, kako bi se ažurno i adekvatno raspolagalo svim bitnim informacijama koje se koriste i u komunikaciji s djetetom.

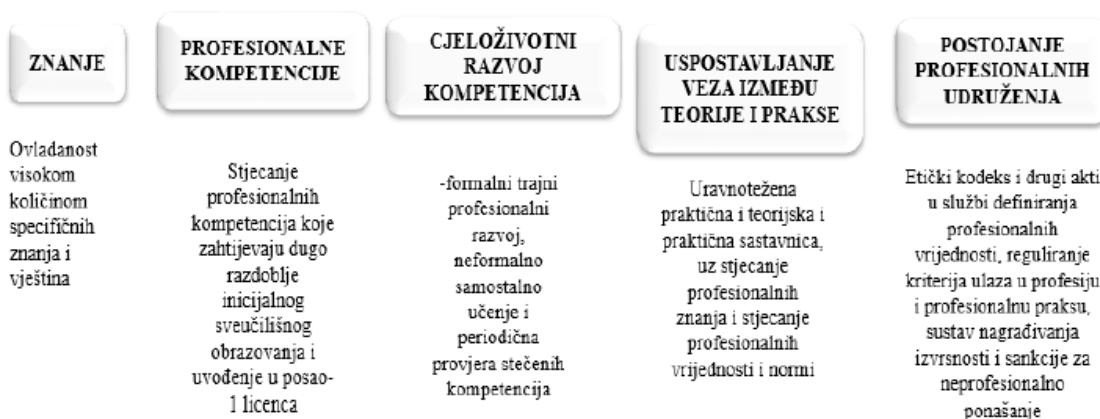
3.2. Odrednice profesionalnog identiteta odgojitelja

Profesionalni identitet pretpostavlja postojanje skupa koji je sačinjen od određenih vrijednosti, uvjerenja i stavova, a koji su u uskoj vezi s profesijom koju pojedinac odabire (Blanuša Trošelj, 2014). Tijekom procesa analize profesionalnog identiteta nužno je razumjeti činjenice da se o njemu ne može govoriti kao o stalnom, već je uvelike ovisan o radu i životu pojedinca te razinama odnosa koji pojedinac ostvaruje sa svojom okolinom i drugim ljudima. Osim navedenog, neki pojedinci nisu svjesni postojanja vlastite, a ni kolektivne razine

profesionalnog identiteta. Ovaj kontekst, te odnosi na svim razinama, definirani su vanjskim aspektom formiranja identiteta, dok s druge strane emocija čini unutarnji aspekt i to prvenstveno zato što na temelju emocija pojedinac pridaje značenje određenim vanjskim utjecajima te iste interpretira.

Kada je riječ o profesionalnom identitetu, Fatović (2016) ističe kako je važno spomenuti i percepciju odgojitelja o samom sebi i profesiji u koju je uključen. Osim toga, u isti je potrebno uključiti i osobne ciljeve, razinu odgovornosti, stilove rada, razine radne učinkovitosti, stupanj zadovoljstva te planove koji se povezuju s daljnjim razvojem karijere odgojitelja. Također, identitet je moguće smatrati i načinom na koji se percipira uloga koju profesija ima u društvu, ali i vlastita uloga pojedinca u nekim profesijama te se isti smatra i temeljem odgovornog i proaktivnog pristupa izgradnje profesionalizma u profesiji.

Slika 2. Prikaz čimbenika profesionalizma

Izvor: Domović, V. (2011). Učiteljska profesija i profesionalni identitet učitelja. Učitelji i njihovi mentori. Zagreb: IDIZ.

Pitanja koja se povezuju s regulacijama ulaska u pojedine profesije nisu jasno određena. Stoga je u praksi moguće vrlo često naići i na osobe kod kojih nije evidentna motivacija u radu s djecom te osobe koje tijekom svog rada ne postupaju u skladu s propisanim razinama profesionalne etike. Poslovi odgojitelja su osjetljivi, složeni, kompleksni iz značajnog broja razloga, stoga odgojitelji

trebaju biti potaknuti na duboka promišljanja kako o samom sebi tako i o vlastitoj profesiji (Blanuša Trošelj, 2014).

Vrlo često se događa i da student u procesu upisa u neka srodna zanimanja, kao što je pedagogija, psihologija ili logopedija ne ostvare dovoljno bodova potrebnih za upis, stoga u potrazi za alternativama odabiru odgojiteljske profesije te na takav način sprječavaju upis studenata koji područje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja smatraju prioritetom, a prilikom ulaska u pedagošku praksu shvaćaju da su pogriješili (Župančić, Hasikić, 2022).

Fatović (2016) ističe kako svi budući odgojitelji moraju biti spremni i otvoreni prema promjenama, zajedničkoj snazi i timskom radu, ali i kroz autonomiju štiti vlastite profesionalne identitete te težiti razvoju visokih razina profesionalizacije. Osim navedenog, od odgojitelja kao profesionalaca očekuje se i da posjeduju visoko specijalizirano znanje, visoke razine obrazovanje, mogućnost kodifikacije znanja u procesima suradnje s drugom osobama te vrlo visoke razine kritičke refleksije i samorefleksije. Sukladno navedenom, osnovnom odgovornošću ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje smatra se vrednovanje rada i efikasnosti svojih zaposlenika, a sve to sa svrhom pozitivnih utjecaja na razine dječjeg razvoja.

Upravo zbog istaknutih činjenica od ključne je važnosti vrednovanje ulaska u odgojiteljsku profesiju te uzlaska u istu iz pravih i kompetentnih razloga, a sve sa svrhom izbjegavanja potencijalne nezainteresiranosti za djecu, pogrešaka u procesima procjena dječjeg razvoja te svih ostalih grešaka koje mogu biti posljedica rada osoba koje nemaju kompetencije biti dobar odgojitelj.

Važnost procesa profesionalnog razvoja proizlazi iz stava da sudjelovanje odgojitelja u procesima koji podrazumijevaju profesionalni razvoja i cjeloživotno učenje. Također, ovi se procesi smatraju obvezom svakog odgojitelja, a ne isključivo izborom kod ambicioznih pojedinaca. Pristupanje procesima profesionalnog razvoja od ključne je važnosti za svakog odgojitelja te se ujedno smatra nužnim i kod poboljšanja kvalitete odgojno obrazovnih procesa, odnosno utjecaja na kulturu odgojno obrazovnih ustanova, stoga se ujedno i ulogama ustanova smatra osiguranje atmosfere koja potiče kontinuirano učenje kod

odraslih osoba te u kojoj je moguće zadovoljiti sve potrebe za znanjem kod odraslih osoba. Jednako kao što svaki odgojitelj treba kreirati poticajna okruženja unutar kojih djeca uče kroz djelovanje i sudjelovanje te uče način na koji mogu samostalno ispravljati vlastite pogreške, na takav način i sudionici u stručnim timovima moraju utjecati na stvaranje poticajnog okruženja za odgojitelje koji će potom sudjelovati u učenju kroz djelovanje, sudjelovanje i razmišljanje o vlastitoj praksi, uviđati vlastite pogreške te ih samostalno i ispravljati (Fullan, 2007).

3.3. Elementi profesionalnog razvoja odgojitelja

Radno mjesto odgojitelja u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje djece uključuje i rad s djecom, ali i suradnju s roditeljima, ostalim stručnjacima koji djeluju unutar ili izvan odgojno obrazovnih ustanova, a koji na različite načine utječu na procese odgoja i obrazovanja djece te surađuju sa širim zajednicama u kojima djeluje i dijete i njegova obitelj.

Formalni oblik akademskog obrazovanja smatra se prvim stupnjem u obrazovanju odgojitelja tijekom njihova profesionalnog razvoja. U ovom dijelu studentima se prenose znanja i vještine koje će im omogućiti samostalnost u radu te mogućnost preuzimanja profesionalnih odgovornosti. Po završetku studija te nakon ulaska u odgojno obrazovne ustanove kao kompetentni pojedinci spremni su za obavljanje poslova odgojitelja te pristupaju procesu stažiranja i po prvi put se susreću s podrškom ostatka tima i drugih stručnjaka (Bagarić, Lasić, Matović, 2021).

Kada je riječ o profesionalnom razvoju odgojitelja ističe se kako postoji nekoliko osnovnih ciklusa za koje je karakteristična izrazita međusobna povezanost, a oni su (Vizek Vidović, Domović, Marušić, 2014):

- Inicijalne razine obrazovanja
- Stažiranje
- Kontinuitet u profesionalnom usavršavanju

Vizek Vidović, Domović i Marušić (2014) ističu kako inicijalna razina obrazovanja odgojitelja koji provode aktivnosti s djecom u ranoj i predškolskoj dobi počinje kroz proces selekcije. Uz vrednovanje srednjoškolskog postignuća te rezultate državne mature moguća je organizacija dodatnih provjera znanja i vještina koje se u visokoškolskim ustanovama smatraju relevantnima, a povezane su s glazbenom, likovnom, jezičnom ili motoričkom sposobnosti. Također, određene ustanove mogu zahtijevati i dodatno psihologijsko testiranje ili polaganje testa opće informiranosti. Također, ovaj oblik provjera smatra se izuzetno važnim prvenstveno iz razloga što se na ovakav način studenti pripremaju na ono što će postati u narednim razdobljima te im se prikazuju i uobičajeni zahtjevi u radu s djecom, a osim toga im se omogućuje procjena u vidu da li su sposobni obavljati takve poslove i zadatke.

Proces stažiranja odnosno odrađivanja pripravničkog staža uglavnom se određuje u trajanju od jedne godine te uključuje procese uvođenja novih odgojitelja u područja struke te aktivnosti u radu s djecom. Stažiranje se smatra drugom fazom u ciklusu profesionalnog razvoja odgojitelja. Osnovna svrha ovog ciklusa podrazumijeva osamostaljivanje odgojitelja pripravnika te pružanje mogućnosti za osposobljavanje u ulogama praktičara. Nakon što obave pripravnički staž, pripravnici polažu stručni ispit i na takav način postaju licenciranim odgojiteljima, a isti predstavlja i jedan od uvjeta za zaposlenje na radno mjesto odgojitelja. U procesu obavljanja pripravničkog staža svaki je pripravnik dužan provoditi određene aktivnosti unutar odgojnih skupina različite dobi koje mu omogućava ustanova u kojoj obavlja staž, što istovremeno predstavlja i pripremu za stručni ispit. Stručni ispit sastoji se od nekoliko osnovnih dijelova, odnosno usmenog, pismenog i praktičnog dijela, a za svaki od njih potrebno je zadovoljiti određene kriterije prolaska kako bi se moglo steći zvanje odgojitelja (Fatović, 2016).

Kontinuirano profesionalno usavršavanje predstavlja posljednju fazu ciklusa na području profesionalnog razvoja odgojitelja. Ovo je faza koja ujedno najdulje i traje i to prvenstveno iz razloga što podrazumijeva uključivanje u proces cjeloživotnog učenja. Osnovni cilj ovog oblika učenja je nastavak profesionalnog razvoja te usavršavanje do tada stečenih kompetencija. U sustavu trajnog

profesionalnog učenja vrlo često dolazi do prakticiranja refleksije. Ista zapravo predstavlja pokretačku snagu u odgojiteljskom stručnom razvoju. U sklopu državnog pedagoškog standarda stručno usavršavanje se definira kao jedno od trajnih profesionalnih napredovanja odgojitelja, ostalih stručnih suradnika, ali i ravnatelja te ostalih odgojno obrazovnih djelatnika ustanove i to s ciljem unaprjeđenja odgojno obrazovnih procesa (Uzelac, Lepičak-Vodopivec, Anđić, 2014).

Profesionalni razvoj odgojitelja odnosno njegov „put“ prema svemu navedenom predstavlja smislenu cjelinu koja se svakako može nazvati cjeloživotnim obrazovanjem i učenjem. Ovakav oblik rada posvećen je trajnom unaprjeđenju znanja i vještina koje se potom praktično primjenjuju u praksi sa svrhom poticanja cjelovitog dječjeg razvoja. S druge strane, odgojitelju omogućuje da izbjegne „stajanje na mjestu“ odnosno motivira ga da naučeno primjeni u praksi te da potom traga za novim znanjem i izgradnjom novih kompetencija koje će mu omogućiti drugačiji, novi, a ponekad i inovativni pristup djetetu i dječjem razvoju te odgojno obrazovnom procesu.

Vizek Vidović, Domović i Marušić (2014) navode i kako se u osnovne razloge zašto je važno sudjelovati u procesima cjeloživotnog učenja ubrajaju i potrebe da sve osobe steknu sposobnosti reakcije na nastajanje novih promjena. Buduća razdoblja uglavnom donose novo razumijevanje, nove zahtjeve te potrebu za stvaranjima novih znanja i sposobnosti. Osnovni koraci ovih procesa uključuju prepoznavanje područja unutar kojih se može ostvariti profesionalni razvoj, a zatim i pronalazak prilika u kojima će se osigurati procesi daljnjeg učenja i razvoja. Osim toga, procesi profesionalnog razvoja odgojitelja mogu osiguravati sudjelovanja u različitim radionicama, stručne skupove te druge oblike edukacije, a sve s ciljem razgovora o vlastitoj praksi i kreaciji novog znanja, čitanja stručne literature ili publikacija koje mogu utjecati na osiguranje aktualnosti spoznaja. Od ključne je važnosti istaknuti i kako je nužno da u svakom procesu cjeloživotnog učenja sudjeluju i same ustanove za rani predškolski odgoj i obrazovanje, koje zapošljavaju odgojitelje. Također, od ključne je važnosti i da takve ustanove sve svoje zaposlenike potiču na ostvarenje što većih razina profesionalnog razvoja i to na način da sudjeluju u organizaciji edukacija, predlaganju dodatnih edukacija

na kojima mogu sudjelovati svi njihovi odgojitelji, potiču prikupljanje informacija te potiču povezivanje s drugim ustanovama. Osnovni cilj ovog procesa također se povezuje i s povećanjem razine profesionalne etike.

4. NAPREDOVANJE ODGOJITELJA

Proces obrazovanja odgojitelja te stvaranje dodatnih mogućnosti koje osiguravaju stjecanje visoke stručne spreme utječe na podizanje profesije odgojitelja na više razine i to za same odgojitelje, ali i za društvo u cjelini. Zapravo, obrazovanje odgojitelja može se nazvati i vjetrom u leđa kada je u pitanju proces daljnjeg napredovanja i usavršavanja koji je u skladu s napredovanjem u struci (Mendeš, 2018).

Slunjski, Šagud, Branša-Žganec, (2006) ističu kako po završetku institucijskog obrazovanja, isti proces za odgojitelje tu ne prestaje. Zapravo, u svom radnom vijeku nužno je da se isti konstantno profesionalno usavršavaju i obrazuju. Suvremena saznanja osiguravaju, pritom, da se unaprijedi praksa, bolje shvaćanje odgojno-obrazovnih procesa te osiguravaju mogućnosti suradnje s drugim odgojiteljima i stručnim suradnicima.

Proces trajnog obrazovanja, u ovom slučaju omogućuje odgojiteljima bolju i snažniju povezanost sa svim sudionicima odgojno obrazovnog procesa, ali i suočavanje sa svim izazovima koje suvremeni način života može donijeti u razvoj djeteta.

Napredovanje u odgojiteljskoj profesiji uključuje razvoj karijere kroz različite faze i postizanje viših nivoa stručnosti, odgovornosti i specijalizacije. Ovdje su ključni aspekti napredovanja odgojitelja, prema Mendeš (2018):

1. Profesionalni razvoj - stalno usavršavanje kroz stručne seminare, radionice, konferencije i dodatne edukacije ključni su za napredovanje u ovoj profesiji. Odgojitelji mogu stjecati nove vještine i znanja koja im omogućuju da unaprijede kvalitetu svog rada s djecom.
2. Specijalizacije - odgojitelji se mogu specijalizirati za određena područja, poput rada s djecom s posebnim potrebama, rane intervencije, Montessori metode, Waldorf pedagogije ili drugih specifičnih pristupa odgoju i obrazovanju. Specijalizacija može otvoriti

vrata za napredovanje u karijeri i preuzimanje specifičnih uloga unutar predškolskih ustanova.

3. Mentorstvo - iskusniji odgojitelji često preuzimaju uloge mentora za mlađe ili manje iskusne kolege. Ova uloga uključuje vođenje i podršku u profesionalnom razvoju drugih odgojitelja, što je prepoznato kao važan korak u napredovanju.
4. Voditeljske pozicije - odgojitelji mogu napredovati do voditeljskih pozicija unutar predškolskih ustanova, poput vođenja odgojne skupine, koordinatora programa, ili čak ravnatelja vrtića. Ove pozicije uključuju više odgovornosti, kao i ulogu u organizaciji, planiranju i vođenju odgojno-obrazovnog rada u cijeloj ustanovi.
5. Akademski napredak - odgojitelji koji žele dalje napredovati mogu se odlučiti za akademske studije na višim nivoima, poput magistarskih ili doktorskih studija iz područja pedagogije, psihologije, rane intervencije i srodnih disciplina. Akademski napredak može otvoriti mogućnosti za rad u istraživanju, visokoškolskom obrazovanju ili savjetodavnim ulogama.
6. Sudjelovanje u projektima - aktivno sudjelovanje u edukacijskim projektima, istraživanjima ili međunarodnim suradnjama također može biti put za napredovanje. Odgojitelji koji sudjeluju u takvim projektima stječu nova iskustva, razvijaju mrežu profesionalnih kontakata i proširuju svoje kompetencije.
7. Promjene uloga i okruženja - odgojitelji mogu napredovati preuzimanjem različitih uloga unutar ili izvan predškolskog obrazovanja. Na primjer, neki odgojitelji mogu preći u savjetodavne uloge, raditi kao pedagoški koordinatori, treneri ili konzultanti za druge obrazovne ustanove.

Jasno je kako kroz sve navedene aspekte napredovanja odgojitelj ne raste samo kao stručnjak, raste i kao osoba te mu je omogućeno da u različitim aspektima i modelima stručnog usavršavanja i napredovanja pronađe svoju motivaciju te na takav način obogati i unaprijedi odgojno obrazovni proces.

4.1. Motivacija za profesionalnim usavršavanjem

Poznato je da je motivacija nit vodilja u svakom napredovanju u profesijama pa tako i odgojiteljskoj profesiji. Koja je motivacija za profesionalnim usavršavanjem, a koja za nastavkom studiranja na diplomskoj razini ovisi od odgojitelja do odgojitelja. Neke od motivacija svakako mogu biti podizanje svijesti o odgojiteljskoj profesiji u društvu, stjecanje viših kompetencija za rad s djecom i roditeljima ili pak financijski aspekt, odnosno povećanje plaće koju bi mogao donijeti završetak diplomskog studija. Mogućnost nastavka studiranja na diplomskoj razini odgojiteljima je, nedvojbeno donijela mnogo dobrobiti, no koliko je zapravo utjecalo na zadovoljstvo radom u dječjem vrtiću tek treba saznati (Trankersley, Brajković, Hanžar, 2012).

Sukladno navedenom, može se istaknuti kao profesionalni razvoj odgojitelja nije isključivo individualan proces koji uključuje napredovanje pojedinca već se radi o procesu koji utječe na kulturu cjelokupne ustanove, u kojoj sudjeluju svi zaposlenici, a koja ujedno treba težiti otvorenosti i uključivanju svih sudionika u odgojno obrazovnim procesima.

Očigledno je i kako promjene unutar ustanove te proces njezinog unaprjeđenja uključuje velike količine interakcija, a sve sa svrhom stvaranja kapaciteta za nadolazeće promjene. Također, potrebno je istaknuti i kako kvalitetan profesionalni razvoj odgojitelja ne uključuje povremenu edukaciju i refleksiju tuđih riječi već se smatra ključnim aspektom odgojiteljskog posla, svakodnevnicom, te dijelom osobnog i profesionalnog identiteta svakog odgojitelja.

Miljak (2015) ističe kako proces profesionalnog razvoja, u prvom redu, moguće je promatrati kao promjenu, kao reprodukciju odnosno obnovu te kao mogućnost konstantnog kretanja uz pomoć kojih se jača kvaliteta interakcije između djece i samih odgojitelja. Također, ista autorica ističe kako se odnosi u teoriji i praksi neće značajno promijeniti ukoliko ne dođe do promjene u kojoj praktičari ne preuzmu i uloge istraživača u vlastitoj odgojno obrazovnoj praksi. Pritom, istraživanja odgojno obrazovne prakse smatra se vrlo važnim iz razloga što je praksa ujedno živi organizam koji je podložan neprestanim promjenama, te koji

uključuje i interakciju s djecom, ali i interakciju između odgojitelja. Odgojitelji nisu u mogućnosti da na jednak način primjenjuju stečeno znanje u svim odgojno obrazovnim skupinama te u svim procesima učenja. Naime, svako znanje je potrebno prethodno preispitati u praksi te temeljem ostvarenih i analiziranih podataka i rezultata stvoriti novo znanje. Pritom, istraživanje svakog praktičara predstavlja integralni dio u njegovom profesionalnom razvoju, a koncentrirano je na procese promjena te razvoj i napredak u odgojno obrazovnoj praksi.

S druge strane, Ledić, Staničić i Turk (2013) navode kako je ključ uspjeha za odgojitelje koji su spremni na neprekidni rast i razvoj, istraživanje i učenje, kao i umrežavanje i dijeljenje znanja s ostalima radi postizanja kvalitetne prakse. Uspostavljanjem dijaloga među odgojiteljima moguće je postići razmjenu i stvaranje zajedničkoga znanja. Pritom, dijalog predstavlja proces stvaranja zajedničkoga razumijevanja unutar grupe, što dovodi do stvaranja zajedničkog značenja i učenja. Uspostavljanje dijaloga nije jednostavno i zahtijeva od odgojitelja da zajednički stvaraju znanje o neposrednoj praksi. Zajedničkim raspravama i sustavnim promišljanjem o svojoj praksi odgojitelji su u mogućnosti mijenjati svoja razmišljanja i stvarati put prema organizaciji koja uči. Stoga je mogućnost refleksije i kritičkoga promišljanja prakse važan smjer profesionalnoga učenja i široko područje za razvijanje kvalitetnih strategija pedagoga iz njegova područja i polja djelovanja.

4.2. Položajna zvanja odgojitelja

Svakom su odgojitelju otvorene mogućnosti za napredovanje u položajno zvanje odgojitelja mentora, odgojitelja suradnika, stručnog suradnika mentora te stručnog suradnika savjetnika. Ovaj oblik napredovanja uređuje pravilnik o načinima i uvjetima napredovanja u struci i promicanju u položajna zvanja odgojitelja i stručnih suradnika kroz koji se definiraju i elementi za vrednovanje kvalitete i stručnosti rada odgojitelja i to kroz (Šagud, 2011):

- Razine uspješnosti u neposrednom radu s djecom u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
- Razina uspješnosti u stručno – pedagoškom radu
- Stručna usavršavanja

Prema Agenciji za odgoj i obrazovanje (2014) ocjene rada odgojitelja dodjeljuju se kao: zadovoljava, uspješan, izvrstan. A same ocjene dolaze od strane ravnatelja ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje temeljem procesa praćenja rada odgojitelja, uz adekvatnu suglasnost odgojiteljskog vijeća.

Koliko je važan svaki od oblika cjeloživotnog obrazovanja svjedoči i razvoj profesionalnih kompetencija, kao i mogućnosti njihova podizanja, a koje je ovisno i o razinama teorijskog znanja kojeg odgojitelji stječu tijekom formalnog obrazovanja na studijima, a zatim i stručnim znanjima koja se poistovjećuju s praktičnim ili profesionalnim znanjima te biografijama učenja odgojitelja koje se sastoje od socijalnih i osobnih kompetencija. Teorijski, stručni i profesionalni oblici znanja odgojitelja trebaju predstavljati jedinstvenu cjelinu čija izgradnja započinje formalnim obrazovanjem, a nadograđuje se procesom cjeloživotnog učenja i profesionalnog usavršavanja, dok se mogućnost njegove realizacije ostvaruje kroz samostalna istraživanja odgojitelja ili suradnička istraživanja u praksi zajedno s drugim odgojiteljima ili stručnim suradnicima u ustanovi za rani i predškolski odgoj (Šagud, 2011).

Kroz upis na jedan od fakulteta za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, svaki budući odgojitelj obavlja stručnu praksu unutar predškolskih ustanova. Stručne prakse odvijaju se na cjeloviti način i to na način da na samom početku za cilj ima upoznavanje, a protekom određenog vremena i savladavanje vještina koje su potrebne za samostalno obavljanje odgojiteljskog zvanja. Pritom, odgojitelji mentori imaju ključne uloge prilikom djelovanja i praktičnog iskustva studenata. Naime, za studente koji se prvi put susreću s realnom praksom, odgojitelji mentori važna su emocionalna podrška u procesu stjecanja samopouzdanja i pripreme za izazove rada u predškolskim ustanovama. Iz ovog razloga vrlo je važno da odgojitelji mentori imaju razvijenu određenu razinu interpersonalnih vještina koje podrazumijevaju prihvaćanje, emocionalnu stabilnost, razumijevanje, mogućnost

međusobnog dogovora, prepoznavanje i podržavanje individualnosti, tolerantnost te kritičnost. Sredstvom od ključne važnosti smatra se i profesionalnost i stručnost u radu odgojitelja mentora koji služe kako bi studentu pružili informacije o odgojiteljima kao uzorima, modelima, savjetnicima te kritičkim prijateljima. U konačnici, odgojitelji mentori su ti koji imaju sposobnosti kritičkog analiziranja planiranja, izvođenja i evaluacije odgojno – obrazovnog rada studenata. Mentorstvo uključuje vrlo zahtjevan odnos između studenata i njihovih odgojitelja mentora, a isti uključuje i profesionalne i osobne razine uključenosti u proces osposobljavanja pripravnika za njihove buduće poslove (Boras, 2020).

Odgojitelji mentori u zvanju kroz svoju stručnost odnosno ljudske, pedagoške i metodičke odluke omogućuju postizanje uzornih rezultata unutar procesa odgojno – obrazovnog rada, aktivnosti s djecom, njihovim roditeljima i drugim članovima zajednice, stručni rad te unaprjeđenje procesa koji uključuju poučavanje i razvoj cjelokupnih odgojno – obrazovnih praksi unutar ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Fatović, 2016).

Iz svega proizlazi kako su položajna zvanja odgojitelja izrazito važna upravo zbog akumulacije pozitivnih osobina, vještina, sposobnosti i znanja odgojitelja, ali i motivacije da u radu s djecom, ali i u radu s drugim kolegama i stručnim timovima pruži djetetu maksimalne razine znanja i potiče njegov cjelokupan razvoj.

4.3. Cjeloživotno učenje

Postoji značajan broj dubokih teorijskih i evolucijskih razloga za vjerovanje da će svako društvo biti snažnije ukoliko procesi obrazovanja omoguće zajedničko učenje pojedincima te ujedno i rad na postizanju viših ciljeva koji će potom biti prihvatljivi za individualna i kolektivna dobra. Pritom, moguće je istaknuti procese učenja koji ohrabruju postizanje različitosti naspram homogenosti, i primjenjuje različite vrste inteligencija te stilova učenja. Također, naglašava se i kako se sve teorijske spoznaje nužno moraju provjeravati u praksi te ponovno integrirati u okruženja unutar zajednica koje uče. Drugim riječima, funkcije učenja očituju se

u činjenju pravih stvari unutar okruženja u kojemu se djeluje. U trenucima kada veći broj pojedinaca čini prave stvari unutar svog okruženja potiče se stvaranje i gradnja kapaciteta za prihvaćanje promjena koji zaista mogu imati i utjecaja na različite kontekste. Važno je istaknuti i kako su pokušaji uvođenja različitih obrazovnih reformi vrlo često doživjeli neuspjeh u gotovo svim dijelovima svijeta. Ovaj niz će se i dalje nastavljati sve do trenutka u kojemu će se započeti s bavljenjem pitanjima koja definiraju svrhu i značenja u procesima obrazovanja (Tatalović Vorkapić, Vujičić, Boneta, 2015).

Okosnica procesa cjeloživotnog obrazovanja je znanje, a među pozitivne posljedice u tom procesu ubrajaju se pomaci u uvjerenju, sposobnostima, ali i djelovanju u praksi.

Pastuović (2001) navodi kako je poznato kako razvijene zemlje u nacionalnoj obrazovnoj politici imaju inkorporirano cjeloživotno učenje i njeguju koncept „društava koje uče“. Cjeloživotno učenje, pritom, podrazumijeva postojanje različitih oblika i načina učenja, neovisno o životnom razdoblju u kojemu se pojedinac nalazi. Naime, s obzirom na količine novih informacija koje se svakodnevno plasiraju, od ključne je važnosti pratiti suvremene trendove i konstantno biti u procesu učenja.

Svi oblici obrazovanja odraslih uglavnom su temeljeni, između ostalih, i na načelima cjeloživotnog učenja, ali i slobodnog i autonomnog načina donošenja odluke o učenju, sadržaju koji će se učiti, načinima, sredstvima i metodama, uvažavanju različitosti i uključivanju te jamstvima kvalitete obrazovnih ponuda. U oblike obrazovanja ubrajaju se formalna, neformalna te informalna ili samousmjerena učenja. U formalne oblike učenja uključuje se osnovnoškolsko, srednjoškolsko i visokoškolsko obrazovanje, dok se u neformalnim oblicima učenja podrazumijevaju osposobljavanja odraslih osoba za određene poslove, izvođenje različitih socijalnih aktivnosti te aktivnosti koje potiču osobni razvoj pojedinca. U informalne oblike učenja uključuju se aktivnosti pomoću kojih se prihvaćaju pozitivne vrijednosti, usvajaju se nova stajališta, sposobnosti i vještine te znanja koja proizlaze iz svakodnevnih aktivnosti i života, a u samousmjereno

učenje se uključuju aktivnosti kroz koje osobe samostalno kontroliraju procese učenja te su same odgovorne i za rezultate istoga (Slunjski, 2012).

Kroz djelovanje Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih svake godine u Republici Hrvatskoj provodi se kampanja pod nazivom Tjedan cjeloživotnog učenja a čija je svrha isticanje važnosti ulaganja u sebe te da bez te činjenice ne postoji niti profesionalni niti osobni oblik napretka. Osim navedenoga, agencija tijekom cijele godine različitim oblicima obrazovanja osigurava prilike svim građanima da kroz vlastitu aktivnost razvijaju individualni potencijal te nadgrade svoja postojeća znanja. Tako i svi odgojitelji trebaju krenuti od sebe te u svakom trenutku biti spremni konstantno biti dionici procesa učenja te se jednako tako odmicati iz okvira sigurnih zona. Naime, fakultetski obrazovani odgojitelji imaju tek određenu podlogu koja ih usmjerava kako će započeti učiti, međutim to predstavlja samo početak. Nekim je odgojiteljima i dalje vrlo teško prihvatiti da su refleksija i samorefleksija kao motivatori učenja sastavni dio njihova svakodnevnog rada te da bez odmaka od tradicionalnih pristupa neće biti u mogućnosti ostvariti napredak u okvirima profesionalnog života i djelovanja (Fatović, 2016).

Institucionalizacija procesa cjeloživotnog obrazovanja ključ je uspjeha za omogućavanje adekvatnog stručnog napredovanja odgojitelja. Svakom od njih potrebno je osigurati jasne smjernice za područja u kojima se isti želi usavršavati, omogućiti im dovoljnu podršku na tom putu te promicati i poticati primjenu novog znanja u praksi i radu s djecom.

4. ISTRAŽIVANJE PROFESIONALNOG RAZVOJA I NAPREDOVANJA ODGOJITELJA

4.1. Predmet, svrha i ciljevi istraživanja

Predmet ovog istraživanja je prikaz potrebe i mogućnosti profesionalnog razvoja i napredovanja odgojitelja unutar vlastitog područja djelovanja, a njegova svrha je prikazati osnovne pojmove koji se povezuju s procesima i aktivnostima profesionalnog razvoja i napredovanja odgojitelja.

Glavni cilj istraživanja je analiza mišljenja i stavova odgojitelja o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi.

Specifični ciljevi rada su: Analizirati stavove o profesionalnom razvoju i usavršavanju između odgojitelja prema radnom iskustvu, ispitati stav i mišljenje odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema mjestu stanovanja odgojitelja, analizirati stavove i mišljenja odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema vrsti studija, ispitati stav odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja s obzirom na učestalost sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja, ispitati stav odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja s obzirom na broj stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini.

4.2. Istraživačka pitanja i hipoteze

Osnovna hipoteza rada je:

- H_0 : Većina odgojitelja ima pozitivan prosječan stav (više od 3,5) o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi.

Pomoćne hipoteze rada su sljedeće:

- H₁: Odgojitelji s manje od 15 godina radnog iskustva imaju pozitivniji stav o profesionalnom razvoju i usavršavanju.
- H₂: Ne postoji značajna razlika u stavu odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema mjestu stanovanja odgojitelja.
- H₃: Odgojitelji sa završenim sveučilišnim studijom imaju pozitivniji stav i mišljenje o važnosti profesionalnog razvoja od odgojitelja sa završenim stručnim studijom.
- H₄: Odgojitelji koji češće sudjeluju u aktivnostima profesionalnog razvoja imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja.
- H₅: Odgojitelji koji su bili na trii više stručnih usavršavanjima u protekloj pedagoškoj godini imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja.

4.3. Metode istraživanja i ispitanici

Postupak ispitivanja znanja i stavova odgojitelja provodilo se putem online anketnog upitnika u obliku Google Forms obrasca, koji je kreiran isključivo za potrebe ovog istraživanja. Distribucija ankete organizirana je putem društvenih mreža i elektroničke pošte.

Upitnik je podijeljen na nekoliko ključnih dijelova. Prvi dio obuhvaća pitanja o demografskim podacima ispitanika (dob, spol, stručna sprema, mjesto stanovanja itd.). Drugi dio odnosi se na pitanja vezana za sudjelovanje u stručnom usavršavanju i aktivnostima profesionalnog razvoja. Treći dio upitnika fokusira se na mišljenje i stavove odgojitelja prema profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju, pri čemu su odgovori oblikovani putem Likertove skale.

Ograničenja istraživanja uključuju mogućnost nedostatka interesa za sudjelovanje među odgojiteljima, potencijalnu neiskrenost u odgovorima te rizik da veličina uzorka bude premala za donošenje relevantnih zaključaka.

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 98 ispitanika, najvećim dijelom ženskog spola (90%) koji su po zanimaju odgojitelji sa završenim stručnim ili sveučilišnim studijem u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

4.4. Obrada podataka

Za potrebe istraživanja napravljena je statistička obrada podataka u programi Microsoft Excel te Statistica 14.0, koja podrazumijeva metode deskriptivne i inferencijalne statistike. Upitnikom prikupljene su sljedeće vrste varijabli:

- demografske (spol, dob, stručna sprema, vrsta studija, radni status, radno iskustvo, mjesto stanovanja te stambeni status),
- varijable koje opisuju sudjelovanje u profesionalnom razvoju i stručnom osposobljavanju,
- stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (gdje su mogući odgovori „Da“ ili „Ne“) te
- stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica).

Prikupljene su kvalitativne (kategorijske) i kvantitativne (numeričke) varijable. Za numeričke varijable izračunao se osnovni deskriptivni statistički pokazatelji, uključujući mjere centralne tendencije (aritmetička sredina, mod, medijan) i mjere raspršenosti (standardna devijacija i raspon). Za kategorijske varijable izrađena je distribucija, koja je prikazana tablično i grafički pomoću apsolutnih i relativnih frekvencija.

Kako bi se izmjerio stav ispitanika o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi, izračunat će se prosječan stav za svakog pojedinog ispitanika, odnosno prosječna ocjena prikupljenih te će se takav koristiti za testiranje hipoteza rada.

Kako bi se osnovna hipoteza, napravljena je distribucija po broja ispitanika prema ocjeni prosječnog stava. Dodatno, napravljena je 95% pouzdana procjena parametra populacije za promatrane skupine (gdje je ocjena manja ili veća od 3,5).

Kako bi se testirale pomoćne hipoteze, varijabla koja opisuje prosječan stav je nezavisna, dok su radni staž, vrsta studija i druge nezavisne. Kako bi se testiralo postojanje statistički značajne razlike u stavu ispitanika različitih skupina, korišten je Studentov t test za nezavisne uzorke, koji se koristi pri eksperimentiranju i statističkoj obradi podataka kada se uspoređuju dvije aritmetičke sredine dva

nezavisna uzorka i testira razlika između njih kada je uzorak veći od 30. Ako kažemo da je neka razlika statistički značajna, onda se ustvrdilo da razlika (bez obzira kolika je) nije slučajna, odnosno da postoji i u populaciji. Naprotiv, ako se utvrdi da razlika nije statistički značajna, to znači da razlika koju smo prilikom mjerenja dobili, može biti i slučajna posljedica variranja uzorka, a da među populacijama, kojima ti uzorci pripadaju, možda i nema nikakve razlike.

T testna statistika je omjer razlika aritmetičkih sredina i standardne pogreške te razlika. Ako ustanovimo da je neka razlika statistički značajna na nivou od 5% ili manjem (dakle ako je $t = 1,96$ ili više) napisat će se izračun visine t-a i iza tog izraza p-vrj. $< 0,05$, odnosno vjerojatnost da smo pogriješili je manja od 5% (Petz, 1997). Ova razina od 5% je najčešća razina i korištena je u ovom radu.

4.5. Etički aspekti istraživanja

Sudjelovanje u istraživanju o profesionalnom razvoju i napredovanju odgojitelja, kao i ispunjavanje anketnog upitnika za sve je ispitanike u potpunosti anonimno. Dobiveni podaci korišteni su isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Svi ispitanici su u ovom istraživanju sudjelovali dobrovoljno.

4.6. Rezultati istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 98 odgojitelja/ica. Od ukupnog broja ispitanika njih 10 studira na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, dok je 79 odgojitelja/ica zaposleno u dječjem vrtiću Grad Krk Katarina Frankopan.

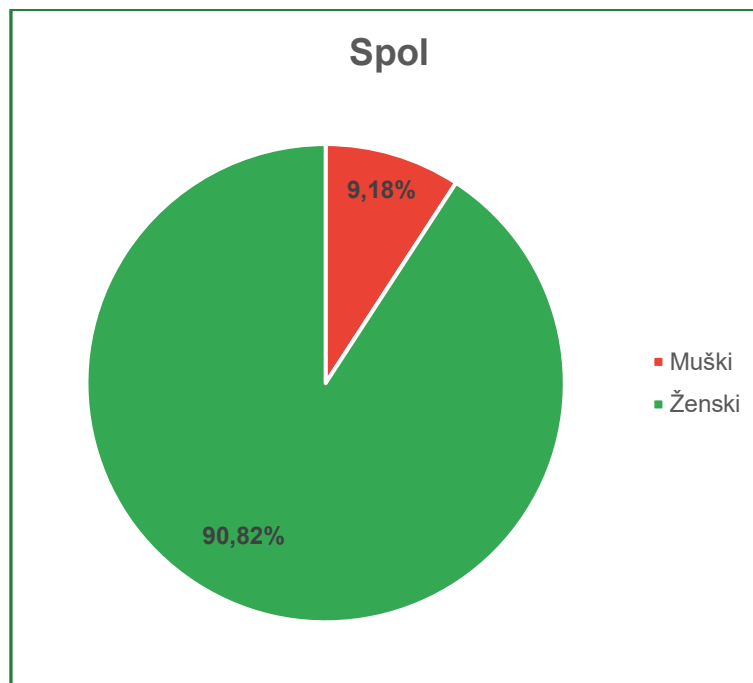
Što se tiče demografske strukture ispitanika, prema spolu, u uzorku dominiraju odgojiteljice (N = 89, 90,82%).

Tablica 1. Struktura ispitanika prema spolu

Varijabla	Kategorije	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)

Spol	Muški	9	9,18%
	Ženski	89	90,82%

Grafikon 1. Struktura ispitanika prema spolu

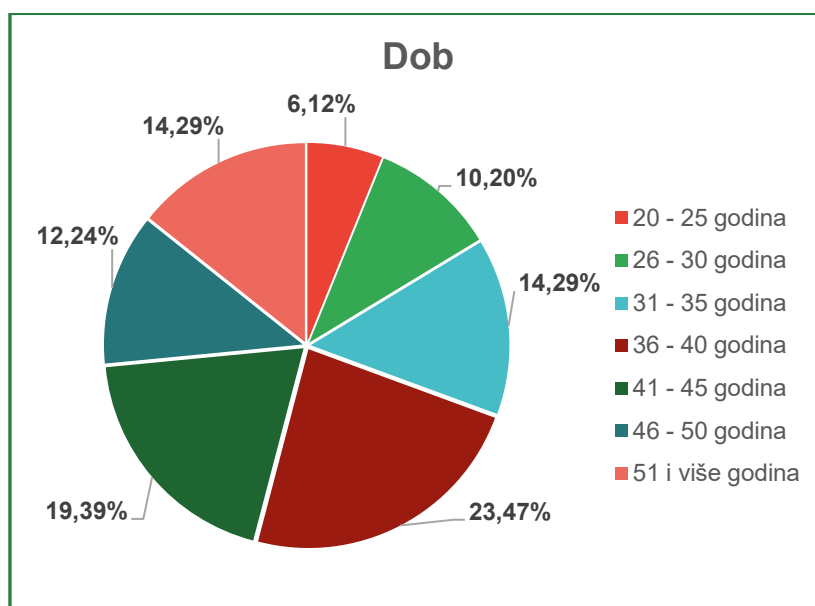

Varijabla dob je prikupljena je kao kategorijska varijabla sa unaprijed određenim razredima širine 5. Najviše ispitanika je u rasponu od 36 i 40 godina (N = 23, 23,47%), dok je najmanje ispitanika u rasponu od 20 i 25 godina (N = 6, 6,12%). Prosječna dob je $M \pm SD = 40,37 \pm 9,91$, što znači da oko 68% svih ispitanika je u rasponu od 30,46 i 50,27 godina.

Tablica 2. Struktura ispitanika prema dobi

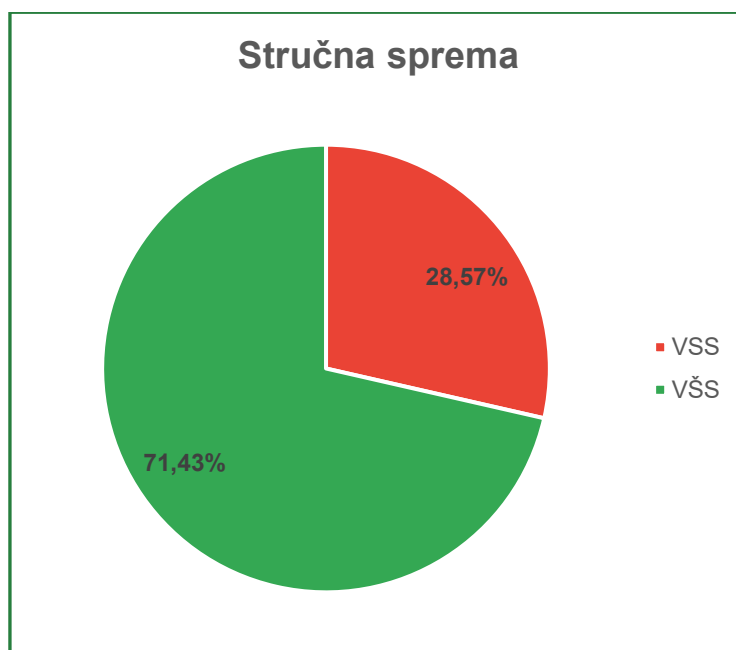
Varijabla	Kategorije	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
Dob	20 - 25 godina	6	6,12%
	26 - 30 godina	10	10,20%
	31 - 35 godina	14	14,29%
	36 - 40 godina	23	23,47%
	41 - 45 godina	19	19,39%
	46 - 50 godina	12	12,24%
	51 i više godina	14	14,29%

Grafikon 2. Struktura ispitanika prema dobi

Prema stručnoj spremi, svi ispitanici su više ili visoke stručne spreme, gdje većina ispitanika je više stručne spreme (N = 70, 71,43%).

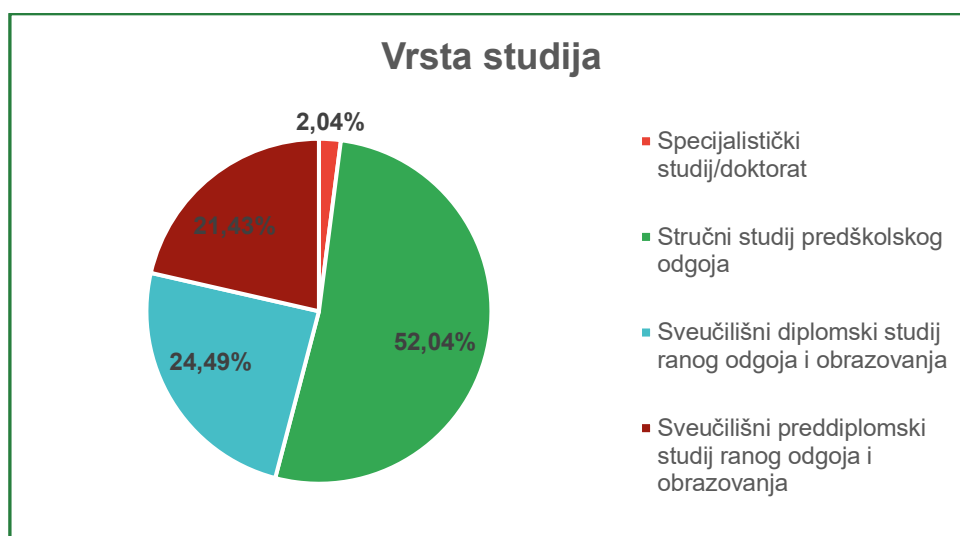
Grafikon 3. Struktura ispitanika prema stručnoj spremi

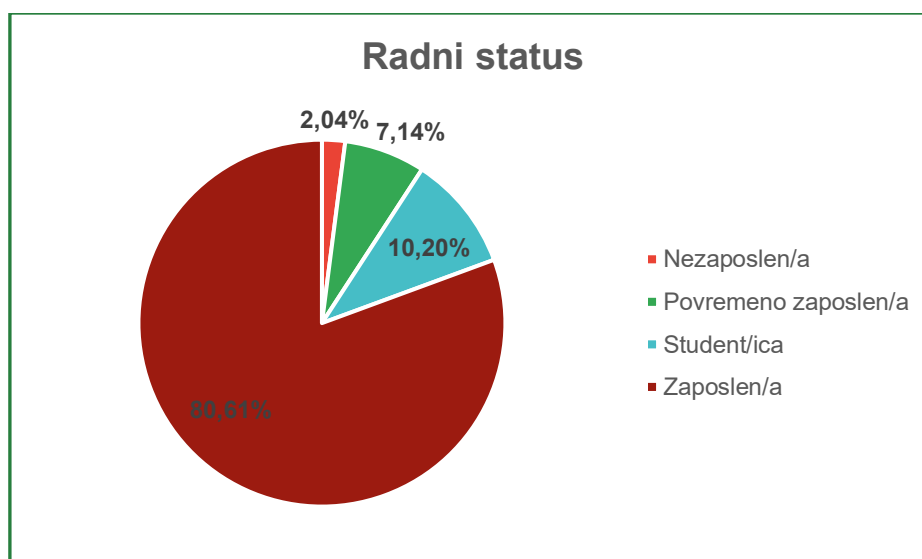
Prema vrsti studija, najviše ispitanika ima završen stručni studij predškolskog odgoja (N = 51, 52,04%), dok samo dva odgojitelja imaju završen specijalistički studij/doktorat, odnosno 2,04%).

Prema radnom statusu, najviše odgojitelja je izjavilo kako su zaposleni (N = 79, 80,61%), dok je najmanje odgojitelja nezaposleno (N = 2, 2,04%).

Grafikon 4. Struktura ispitanika prema vrsti studija

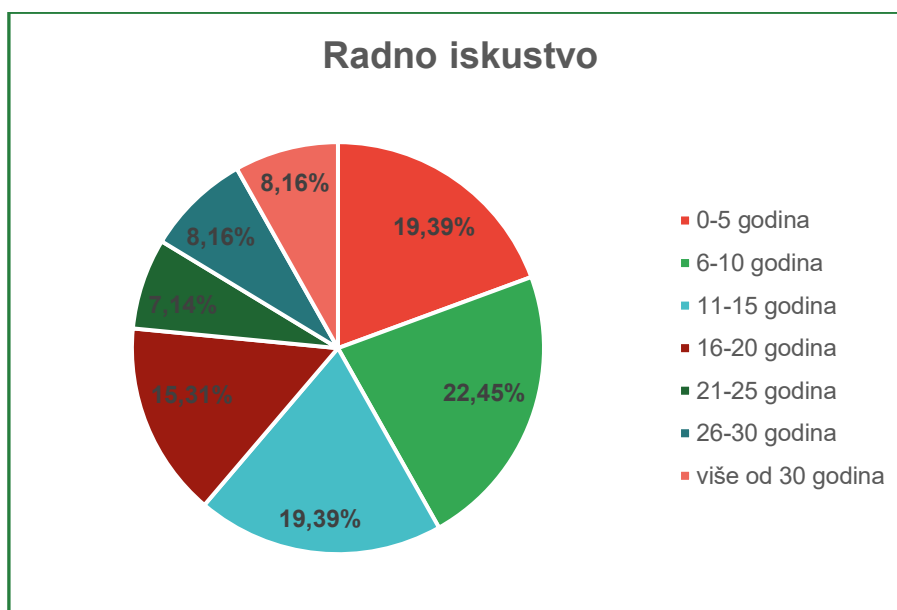

Grafikon 5. Struktura ispitanika prema radnom statusu

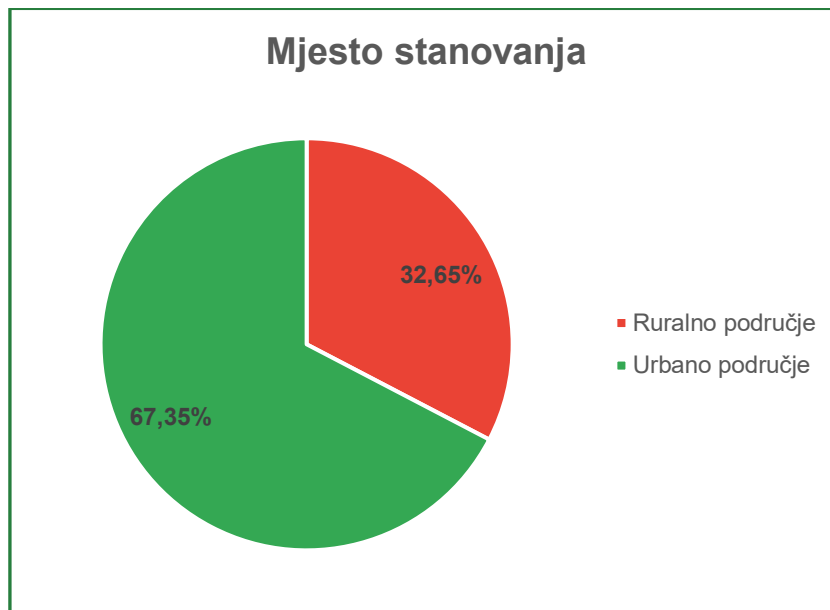
Varijabla koja opisuje radno iskustvo je prikupljena kao kategorijska varijabla sa unaprijed definiranim razredima širine 5 godina. Prema njoj, u uzorku prevladavaju ispitanici koji imaju radnog staža između 6 i 10 godina (N = 22, 22,45%), dok najmanje odgojitelja ima radnog staža između 21 i 25 godina (N = 7, 7,14%). Prosječna staž je $M \pm SD = 14,38 \pm 9,83$, što znači da oko 68% svih ispitanika je u rasponu od 4,55 i 24,22 godina.

Grafikon 6. Struktura ispitanika prema radnom iskustvu

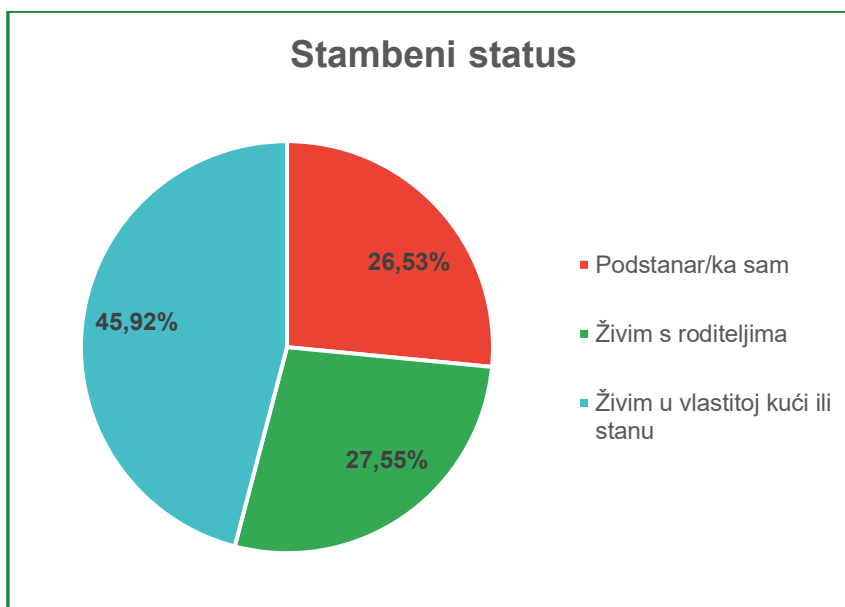
Prema mjestu stanovanja, većina je iz urbanog područja (N = 66, 67,35%).

Grafikon 7. Struktura ispitanika prema mjestu stanovanja

Prema stambenom statusu, najviše ispitanika živi u vlastitoj kući ili stanu (N = 45, 45,92%), dok podjednak broj ispitanika su podstanari ili žive s roditeljima.

Grafikon 8. Struktura ispitanika prema stambenom statusu

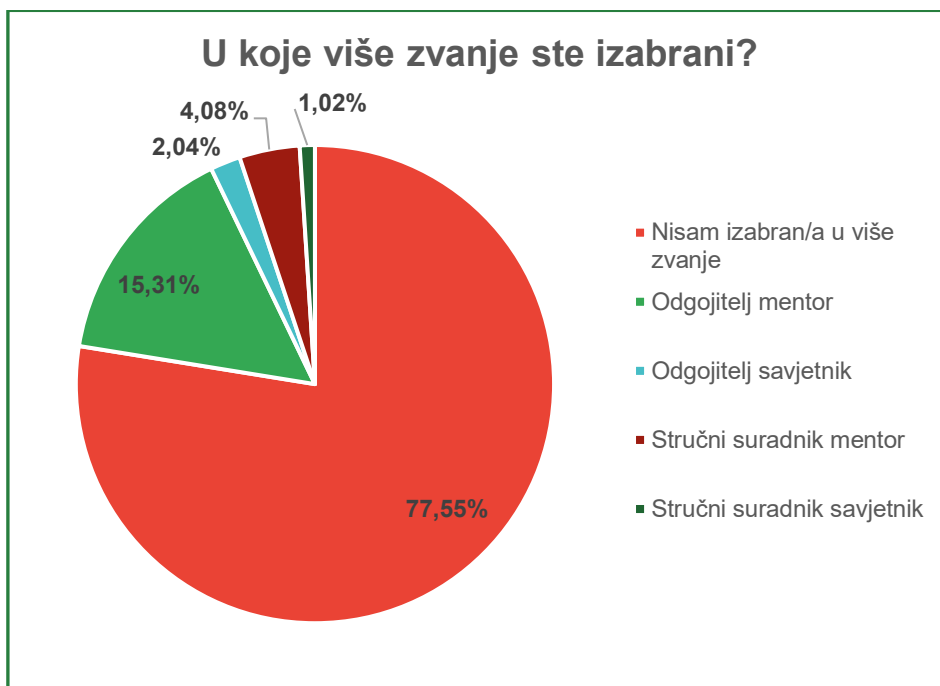

Na pitanje „Jeste li tijekom svog radnog vijeka izabrani u više zvanje?“, samo 22 odgojitelja su bili izabrani (22,45%). Od njih koji jesu, većina su izabrani u odgojitelje mentore (N = 15, 15,31%), njih 2 u odgojitelje savjetnike, 4 u stručne suradnike mentore i 1 odgojitelj je izabran kao stručni suradnik savjetnik.

Grafikon 9. Struktura ispitanika prema tome jesu li odgojitelji izabrani u više zvanje

Grafikon 10. Struktura ispitanika prema višem zvanju u koje su izabrani

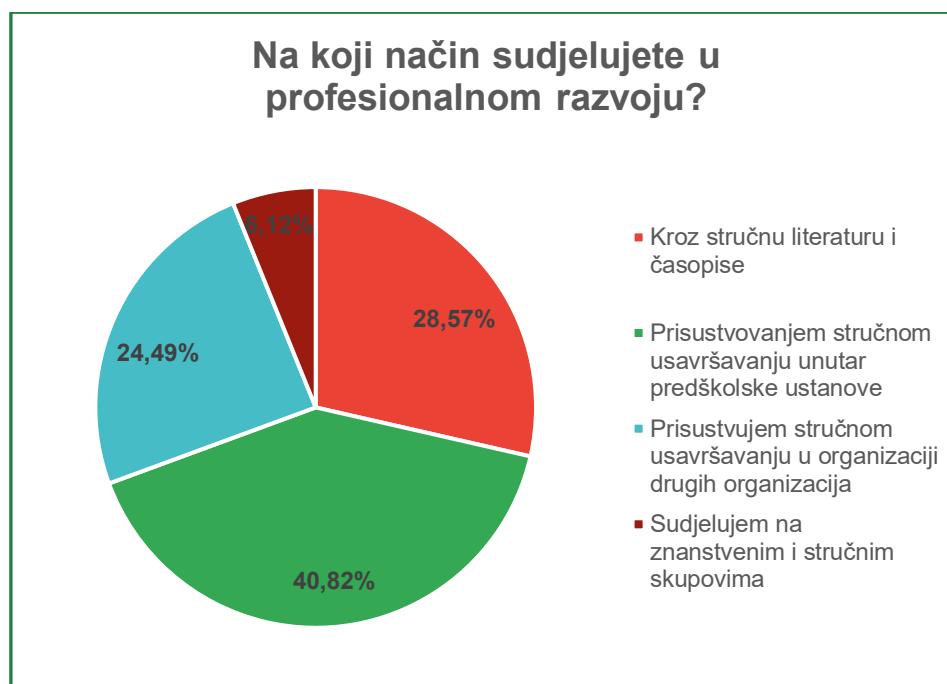

Prema načinu sudjelovanja u profesionalnom razvoju, najviše ispitanika sudjeluje prisustvovanjem stručnom usavršavanju unutar predškolske ustanove (N = 40, 40,82%), dok s druge strane najmanje odgojitelja sudjeluje na znanstvenim i stručnim skupovima (N = 6, 6,12%).

Tablica 3. Struktura ispitanika prema višem zvanju u koje su izabrani

Varijabla	Kategorije	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
Na koji način sudjelujete u profesionalnom razvoju?	Kroz stručnu literaturu i časopise	28	28,57%
	Prisustvovanjem stručnom usavršavanju unutar predškolske ustanove	40	40,82%
	Prisustvujem stručnom usavršavanju u organizaciji drugih organizacija	24	24,49%
	Sudjelujem na znanstvenim i stručnim skupovima	6	6,12%

Grafikon 11. Struktura ispitanika prema načinu sudjelovanja u profesionalnom razvoju

Na pitanje „Koliko često sudjelujete u aktivnostima profesionalnog razvoja?“ većina ispitanika rijetko sudjeluje (N = 35, 35,71%), a najmanje ispitanika sudjeluje redovito (N = 11, 11,22%).

Tablica 4. Struktura ispitanika prema učestalosti sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja

Varijabla	Kategorije	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
Koliko često sudjelujete u aktivnostima profesionalnog razvoja?	Često	33	33,67%
	Redovito	11	11,22%
	Rijetko	35	35,71%
	Ne sudjelujem	19	19,39%

Grafikon 12. Struktura ispitanika prema učestalosti sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja

Prema broju stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini, većina odgojitelja je sudjelovala je 3 do 5 puta (N = 37, 37,76%), a najmanje odgojitelja je sudjelovalo 9 i više puta (N = 12, 12,24%). Prosječna broj stručnih usavršavanja je $M \pm SD = 4,15 \pm 2,99$, što znači da je oko 68% svih odgojitelja bilo na između 1,16 i 7,15 stručnih usavršavanja.

Tablica 5. Struktura ispitanika prema broju stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini

Varijabla	Kategorije	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
Na koliko ste stručnih usavršavanja sudjelovali u protekloj pedagoškoj godini?	0-2	34	34,69%
	3-5	37	37,76%
	6-8	15	15,31%
	9 i više	12	12,24%

Grafikon 13. Struktura ispitanika prema broju stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini

Prema motivaciji za sudjelovanjem u aktivnostima profesionalnog razvoja, najviše ispitanika je navelo unutarnju (osobnu) motivaciju (N = 29, 29,59%).

Grafikon 14. Struktura ispitanika prema motivaciji za sudjelovanje u aktivnostima profesionalnog razvoja

Nadalje, stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju su prikupljeni na dva načina:

- 7 tvrdnji na koje ispitanici mogu odgovoriti s „Da“ ili „Ne“
- 10 tvrdnji na koje ispitanici mogu odgovoriti odgovorima iz Likertove ljestvice, odnosno od 1 – U potpunosti se ne slažem do 5 – U potpunosti se slažem.

Što se tiče 7 „Da/Ne“ tvrdnji, velika većina ispitanika se u većini slaže sa svima. Posebno, najviše odgojitelja smatra da u procesu profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja odgojitelji jačaju svoje kompetencije, i vještine nužne za rad (N = 90, 91,8%), da je napredovanje, profesionalni razvoj i stručno usavršavanje važno za rad odgojitelja (N = 89, 90,8%) te da je cjeloživotno učenje obogaćivanje na osobnoj, ali i na razini suradnje s kolegama odgojiteljima i rada s djecom (N = 89, 90,8%). S druge strane, najviše ispitanika se nije složilo sa tvrdnjom da je fakultetsko obrazovanje dovoljno za obavljanje posla odgojitelja (N = 22, 22,4%).

Tablica 6. Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Da / Ne)

Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Da / Ne)	Da	Ne	Da (%)	Ne (%)
Fakultetsko obrazovanje je dovoljno za obavljanje posla odgojitelja?	76	22	77,6%	22,4%
Smatrate li napredovanje, profesionalni razvoj i stručno usavršavanje važnim za rad odgojitelja?	89	9	90,8%	9,2%
Profesionalni razvoj trebao bi biti sastavnica svakog kurikulumu u predškolskim ustanovama?	84	14	85,7%	14,3%
U procesu profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja odgojitelji jačaju svoje kompetencije, i vještine nužne za rad?	90	8	91,8%	8,2%
Posljedice profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja su promjene u znanju i stavovima odgojitelja?	85	13	86,7%	13,3%
Cjeloživotno učenje obogaćivanje je na osobnoj, ali i na razini suradnje s kolegama odgojiteljima i rada s djecom?	89	9	90,8%	9,2%
Svi odgojitelji trebaju biti uključeni u proces cjeloživotnog obrazovanja?	85	13	86,7%	13,3%

Što se tiče odgovora ispitanika o stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju koji su prikupljeni pomoću Likertove ljestvice, najviše ispitanika se slaže ili se u potpunosti slaže sa sljedećim tvrdnjama:

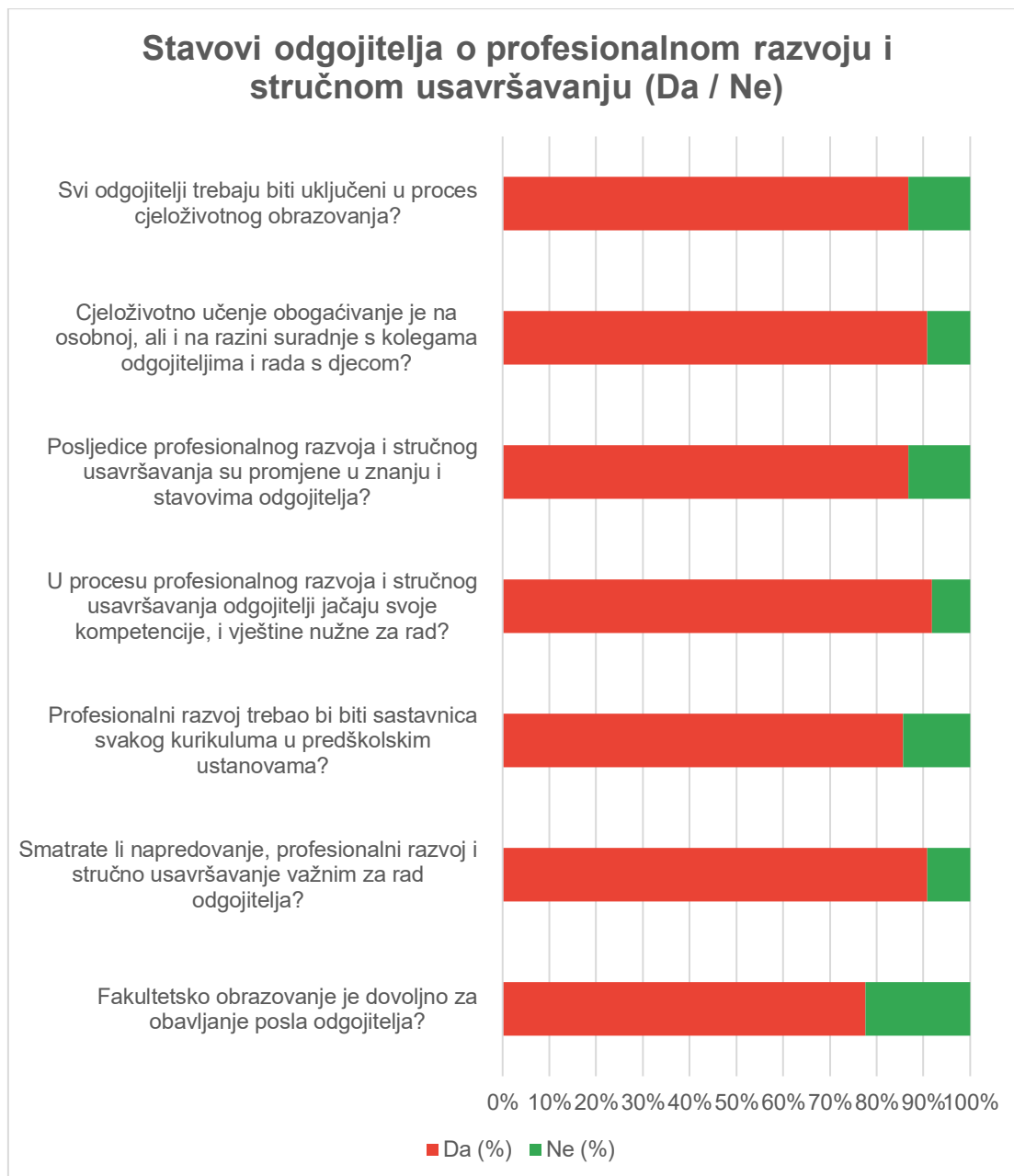
- „Cjeloživotno obrazovanje temelj je uspješnog rada, međusobnog razumijevanja i kvalitete programa u predškolskoj ustanovi.“,
- „Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja kompetentniji sam za obavljanje vlastitog posla.“ i
- „Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja ostvaruje se bolja suradnja među odgojiteljima u predškolskoj ustanovi.“

S druge strane, najviše ispitanika se ne slaže ili u potpunosti se ne slaže za sljedećom tvrdnjom:

- „Predškolska ustanova čiji sam zaposlenik potiče sve odgojitelje na profesionalni razvoj.“

Dodatno, za svaku tvrdnju napravljen je izračun osnovnih deskriptivnih pokazatelja. Na temelju njih također se može zaključiti s kojim tvrdnjama se u prosjeku odgojitelji slažu na temelju aritmetičke sredine i standardne devijacije. Prema tome, ispitanici se najviše slažu sa tvrdnjom „Cjeloživotno obrazovanje temelj je uspješnog rada, međusobnog razumijevanja i kvalitete programa u predškolskoj ustanovi.“ gdje je prosječna ocjena $M \pm SD = 4,16 \pm 0,893$, a najmanje se slažu s „Predškolska ustanova čiji sam zaposlenik potiče sve odgojitelje na profesionalni razvoj.“ gdje je prosječna ocjena $M \pm SD = 3,43 \pm 1,149$.

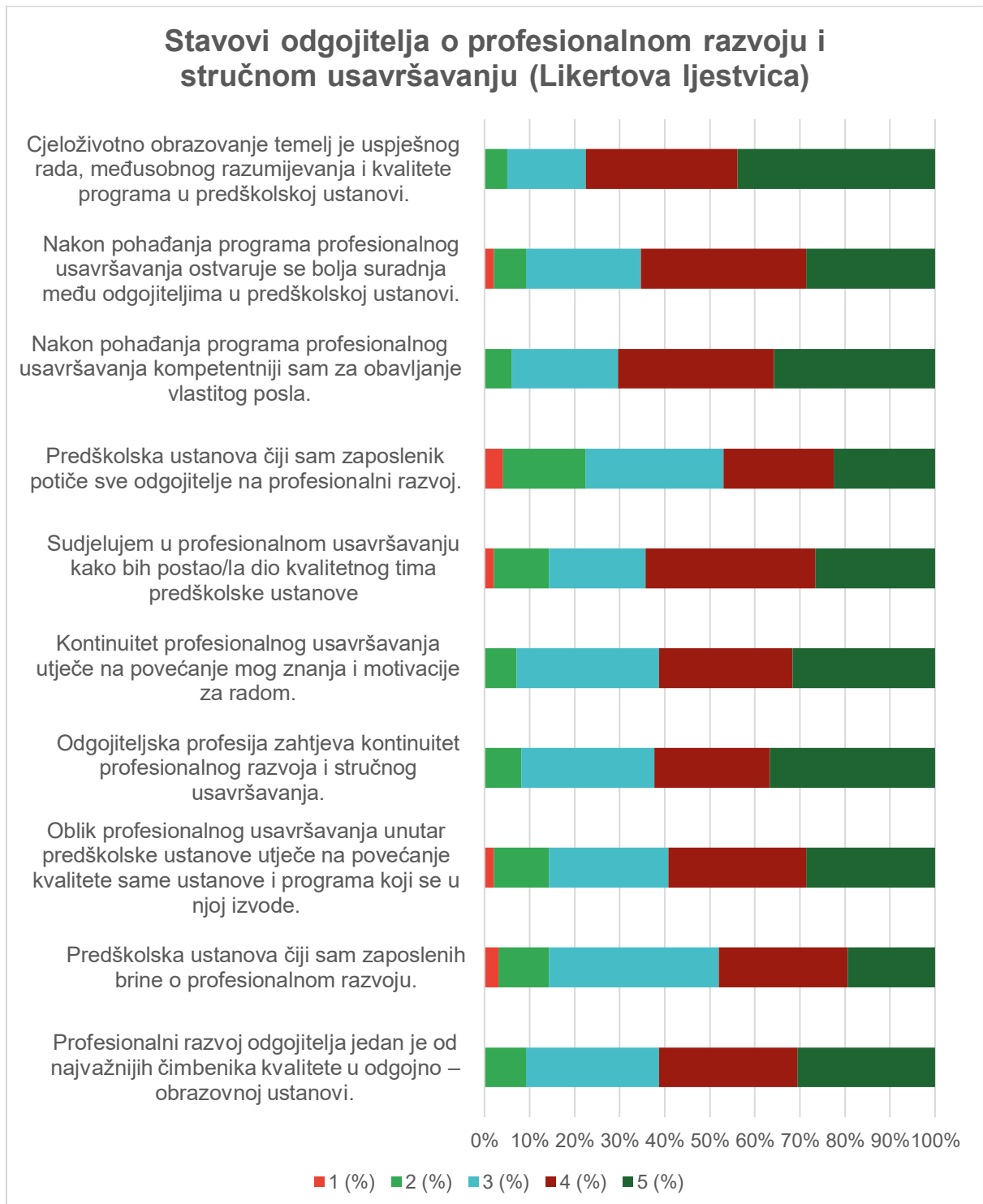
Grafikon 15. Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju

Tablica 7. Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica)

Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica)	1	2	3	4	5	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)
Profesionalni razvoj odgojitelja jedan je od najvažnijih čimbenika kvalitete u odgojno – obrazovnoj ustanovi.	0	9	29	30	30	0,00%	9,18%	29,59%	30,61%	30,61%
Predškolska ustanova čiji sam zaposlenih brine o profesionalnom razvoju.	3	11	37	28	19	3,06%	11,22%	37,76%	28,57%	19,39%
Oblik profesionalnog usavršavanja unutar predškolske ustanove utječe na povećanje kvalitete same ustanove i programa koji se u njoj izvode.	2	12	26	30	28	2,04%	12,24%	26,53%	30,61%	28,57%
Odgojiteljska profesija zahtjeva kontinuitet profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja.	0	8	29	25	36	0,00%	8,16%	29,59%	25,51%	36,73%
Kontinuitet profesionalnog usavršavanja utječe na povećanje mog znanja i motivacije za radom.	0	7	31	29	31	0,00%	7,14%	31,63%	29,59%	31,63%
Sudjelujem u profesionalnom usavršavanju kako bih postao/la dio kvalitetnog tima predškolske ustanove	2	12	21	37	26	2,04%	12,24%	21,43%	37,76%	26,53%
Predškolska ustanova čiji sam zaposlenik potiče sve odgojitelje na profesionalni razvoj.	4	18	30	24	22	4,08%	18,37%	30,61%	24,49%	22,45%
Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja kompetentniji sam za obavljanje vlastitog posla.	0	6	23	34	35	0,00%	6,12%	23,47%	34,69%	35,71%
Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja ostvaruje se bolja suradnja među odgojiteljima u predškolskoj ustanovi.	2	7	25	36	28	2,04%	7,14%	25,51%	36,73%	28,57%
Cjeloživotno obrazovanje temelj je uspješnog rada, međusobnog razumijevanja i kvalitete programa u predškolskoj ustanovi.	0	5	17	33	43	0,00%	5,10%	17,35%	33,67%	43,88%

Grafikon 16. Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica)

Tablica 8. Osnovni deskriptivni pokazatelji za stavove odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica)

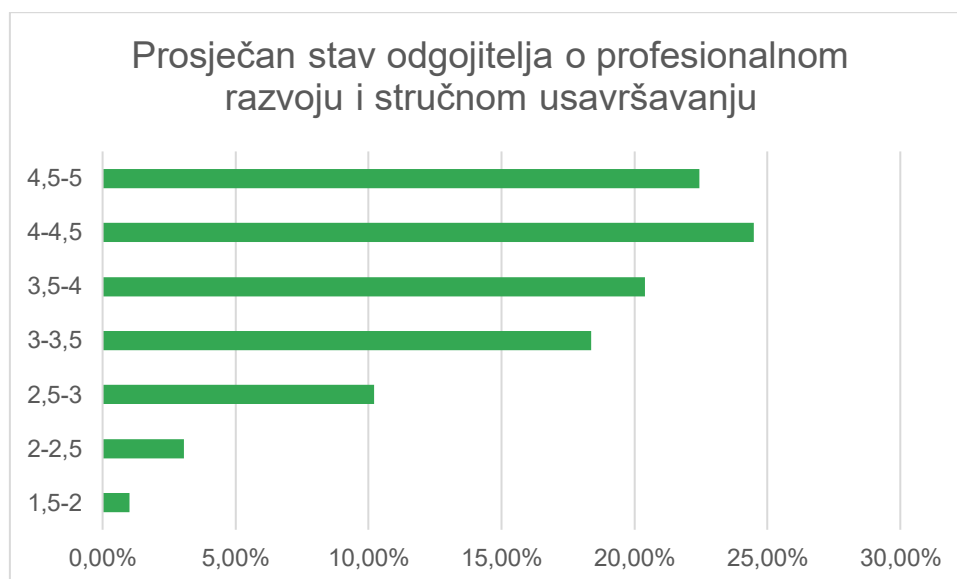
Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica)	Aritmetička sredina	Std. greška	Medijan	Mod	Std. devijacija	Min.	Maks.	Q1	Q3
Profesionalni razvoj odgojitelja jedan je od najvažnijih čimbenika kvalitete u odgojno – obrazovnoj ustanovi.	3,83	0,098	4	4	0,974	2	5	3	5
Predškolska ustanova čiji sam zaposlenih brine o profesionalnom razvoju.	3,50	0,104	3	3	1,028	1	5	3	4
Oblik profesionalnog usavršavanja unutar predškolske ustanove utječe na povećanje kvalitete same ustanove i programa koji se u njoj izvode.	3,71	0,109	4	4	1,075	1	5	3	5
Odgojiteljska profesija zahtjeva kontinuitet profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja.	3,91	0,101	4	5	0,996	2	5	3	5
Kontinuitet profesionalnog usavršavanja utječe na povećanje mog znanja i motivacije za radom.	3,86	0,096	4	3	0,952	2	5	3	5
Sudjelujem u profesionalnom usavršavanju kako bih postao/la dio kvalitetnog tima predškolske ustanove	3,74	0,106	4	4	1,048	1	5	3	5
Predškolska ustanova čiji sam zaposlenik potiče sve odgojitelje na profesionalni razvoj.	3,43	0,116	3	3	1,149	1	5	3	4
Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja kompetentniji sam za obavljanje vlastitog posla.	4,00	0,093	4	5	0,919	2	5	3	5
Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja ostvaruje se bolja suradnja među odgojiteljima u predškolskoj ustanovi.	3,83	0,101	4	4	0,995	1	5	3	5
Cjeloživotno obrazovanje temelj je uspješnog rada, međusobnog razumijevanja i kvalitete programa u predškolskoj ustanovi.	4,16	0,090	4	5	0,893	2	5	4	5

Konačno, prosječan stav odgojitelja izračunat je kao prosječna ocjena 10 stavova odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju, gdje 1 predstavlja najnegativniji stav (profesionalni razvoj nije važan čimbenik u odgojno-obrazovnoj ustanovi, nije temelj uspješnog rada, međusobnog razumijevanja i kvalitete programa, pomoću njega se ne ostvaruje bolja suradnja između kolega i slično) dok ocjena 5 predstavlja najpozitivniji stav o profesionalnom razvoju (profesionalni razvoj pomaže povećanju znanja, boljih međuljudskih odnosa, uspješnosti rada i slično). Pregled po ukupnoj prosječnoj ocjeni stava odgojitelja je prikazan u Tablici 5.18., gdje su ocjene raspoređene u 7 razreda širine 0,5. Najviše ispitanika ima prosječan stav između 4 do 4,5 (N = 24, 24,49%), dok samo jedan ispitanik ima vrlo negativan stav između 1 i 1,5. Odnosno, generalni stav odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju je vrlo pozitivan.

Tablica 9. Prosječan stav odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju

Varijabla	Kategorije	Broj ispitanika	Udio ispitanika (%)
Prosječan stav odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju	1,5-2	1	1,02%
	2-2,5	3	3,06%
	2,5-3	10	10,20%
	3-3,5	18	18,37%
	3,5-4	20	20,41%
	4-4,5	24	24,49%
	4,5-5	22	22,45%

Grafikon 17. Struktura ispitanika prema prosječnom stavu odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju

Nadalje, preostaje testirati hipoteze na glavni i specifične ciljeve. Prvi specifični cilj rada je analizirati stavove o profesionalnom razvoju i usavršavanju između odgojitelja prema radnom iskustvu. Pripadna hipoteza je:

- **H₁**: Odgojitelji s manje od 15 godina radnog iskustva imaju pozitivniji stav o profesionalnom razvoju i usavršavanju.

Kako bi se testirala hipoteza, za početak potrebno je regrupirati varijablu koja opisuje godine radnog iskustva u dvije kategorije:

- Od 0 do 15 godina i
- 16 i više godina.

Prema tome, do 15 godina radnog staža ima 60 odgojitelja i prosječan stav im je $M \pm SD = 3,865 \pm 0,7728$ (oko 68% odgojitelja do 15 godina radnog staža ima prosječan stav između 3,092 i 4,639) što je malo više nego kod ispitanika sa više od 16 godina radnog staža, gdje je $M \pm SD = 3,689 \pm 0,7815$ (oko 68% odgojitelja s više 16 godina radnog staža ima prosječan stav između 2,908 i 4,471).

Tablica 10. Struktura ispitanika prema radnom iskustvu i prosječnom stavu o profesionalnom razvoju

Radno iskustvo	Broj ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Standardna greška
0 - 15 godina	60	3,865	0,7728	0,0998
Više od 16 godina	38	3,689	0,7815	0,1268

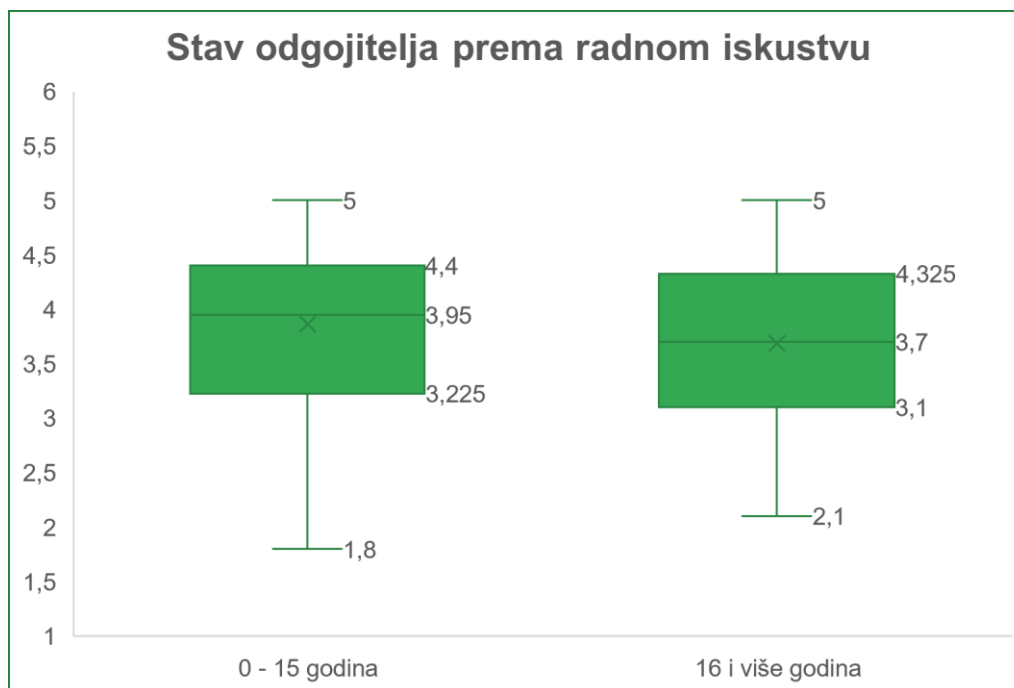
Prije testiranja, važno je napomenuti kako varijance promatranih uzoraka nisu statistički značajno različite, odnosno homogene su ($F = 0,013$, p -vrijednost = $0,909 > 0,05$). Postoje dvije skupine testova: oni za homogene i oni za nehomogene varijance. Da bismo znali iz koje od tih dviju skupina treba odabrati test, potrebno je testirati homogenost varijanci te korišten test homogenosti varijanci jest Leveneov test). Prije testiranja svih hipoteza rada, uvijek je korišten ovaj test homogenosti varijance.

Budući da je vrijednost t testne statistike $t = 1,091$ te je p -vrijednost = $0,278 > 0,05$, može se zaključiti kako ne postoji statistički značajna razlika u stavu o profesionalnom razvoju između ispitanika različitih skupina prema duljini radnog iskustva. Unatoč tome što je stav blago pozitivniji kod odgojitelja s 15 i manje godina radnog staža, razlika nije statistički značajna na razini značajnosti od 5% pa prema tome odbacujemo hipotezu H_1 , odnosno odgojitelji s manje od 15 godina radnog iskustva nemaju pozitivniji stav o profesionalnom razvoju i usavršavanju.

Tablica 11. Rezultati testiranja postojanja statistički značaje razlike u stavu o profesionalnom razvoju između odgojitelja različitog radnog iskustva

Testovi i rezultati	Leveneov test homogenosti varijanci		Studentov t-test za razlike aritmetičkih sredina nezavisnih uzoraka				
	F	p-vrij.	t	df	p-vrij.	Razlika aritmetičkih sredina	Standardna greška
Radno iskustvo	0,013	0,909	1,091	96	0,278	0,1755	0,1609

Grafikon 18. Box-plot za stav odgojitelja prema radnom iskustvu

Nadalje, drugi specifični cilj je ispitati stav i mišljenje odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema mjestu stanovanja odgojitelja. Pripadna hipoteza je

- **H₂**: Ne postoji značajna razlika u stavu odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema mjestu stanovanja odgojitelja.

Prema mjestu stanovanja, prosječan stav odgojitelja iz ruralnog područja je $M \pm SD = 3,978 \pm 0,8732$ (oko 68% odgojitelja iz ruralnog područja ima prosječan stav između 3,105 i 4,851) što je više nego kod ispitanika urbanog područja, gdje je $M \pm SD = 3,709 \pm 0,7163$ (oko 68% odgojitelja iz urbanog područja ima prosječan stav između 2,993 i 4,425). Analogna interpretacija vrijedi i kod preostalih hipoteza rada.

Tablica 12. Struktura ispitanika prema mjestu stanovanja i prosječnom stavu o profesionalnom razvoju

Mjesto stanovanja	Broj ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Standardna greška
Ruralno područje	32	3,978	0,8732	0,1544
Urbano područje	66	3,709	0,7163	0,0882

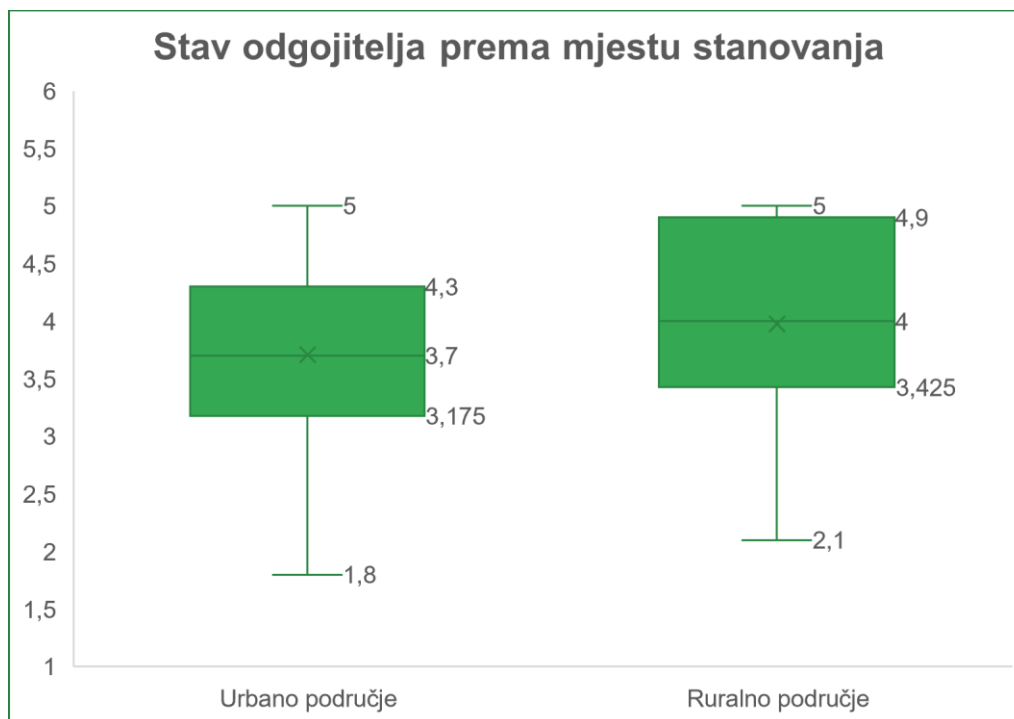
Varijance promatranih uzoraka nisu statistički značajno različite, odnosno homogene su ($F = 1,146$, p -vrijednost = $0,287 > 0,05$).

Budući da je vrijednost t testne statistike $t = 0,621$ te je p -vrijednost = $0,108 > 0,05$, može se zaključiti kako ne postoji statistički značajna razlika u stavu o profesionalnom razvoju između ispitanika različitih mjesta stanovanja. Unatoč tome što je stav blago pozitivniji kod odgojitelja iz ruralnog područja, razlika nije statistički značajna na razini značajnosti od 5% pa prema tome prihvaćamo hipotezu H_2 , odnosno ne postoji značajna razlika u stavu odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema mjestu stanovanja.

Tablica 13. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju između odgojitelja različitog mjesta stanovanja

Testovi i rezultati	Leveneov test homogenosti varijanci		Studentov t-test za razlike aritmetičkih sredina nezavisnih uzoraka				
	F	p-vrij.	T	df	p-vrij.	Razlika aritmetičkih sredina	Standardna greška
Mjesto stanovanja	1,146	0,287	1,621	96	0,108	0,2690	0,1660

Grafikon 19. Box-plot za stav odgojitelja prema mjestu stanovanja

Treći specifični cilj rada je analizirati stavove i mišljenja odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema vrsti studija. Pripadna hipoteza je

- **H₃**: Odgojitelji sa završenim sveučilišnim studijom imaju pozitivniji stav i mišljenje o važnosti profesionalnog razvoja od odgojitelja sa završenim stručnim studijom.

Prije testiranja, potrebno je varijablu koja opisuje vrstu studija regrupirati u 2 skupine:

- Stručni studij - Stručni studij predškolskog odgoja i
- Sveučilišni studij - Specijalistički studij/doktorat, Sveučilišni diplomski studij ranog odgoja i obrazovanja i Sveučilišni preddiplomski studij ranog odgoja i obrazovanja.

Prema tome, sveučilišni studij ima završeno 47 odgojitelja i prosječan stav im je $M \pm SD = 4,106 \pm 0,6992$ što je više nego kod ispitanika sa završenim stručnim studijem, gdje je $M \pm SD = 3,512 \pm 0,7404$.

Tablica 14. Struktura ispitanika prema vrsti studija i prosječnom stavu o profesionalnom razvoju

Vrsta studija	Broj ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Standardna greška
Sveučilišni	47	4,106	0,6992	0,1020
Stručni	51	3,512	0,7404	0,1037

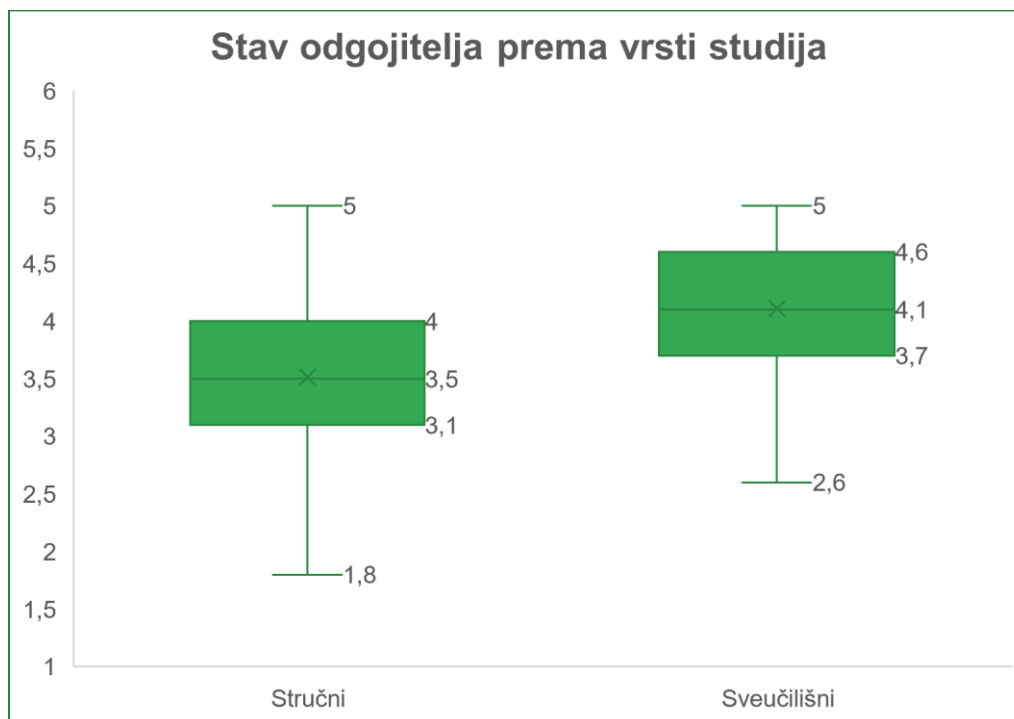
Varijance promatranih uzoraka nisu statistički značajno različite, odnosno homogene su ($F = 0,082$, p -vrijednost = $0,776 > 0,05$).

Budući da je vrijednost t testne statistike $t = 4,079$ te je p -vrijednost = $0,000 < 0,05$, može se zaključiti kako postoji statistički značajna razlika u stavu o profesionalnom razvoju između ispitanika različitih studija. Budući da je stav odgojitelja sveučilišnih studija veći od odgojitelja stručnih studija i razlika je statistički značajna na razini značajnosti od 5% pa prema tome prihvaćamo hipotezu H_3 , odnosno, odgojitelji sa završenim sveučilišnim studijem imaju pozitivniji stav i mišljenje o važnosti profesionalnog razvoja od odgojitelja sa završenim stručnim studijem.

Tablica 15. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju između odgojitelja različitih studija

Testovi i rezultati	Leveneov test homogenosti varijanci		Studentov t-test za razlike aritmetičkih sredina nezavisnih uzoraka				
	F	p-vrij.	T	df	p-vrij.	Razlika aritmetičkih sredina	Standardna greška
Vrsta studija	0,082	0,776	4,079	96	0,000	0,5946	0,1458

Grafikon 20. Box-plot za stav odgojitelja prema vrsti studija

Četvrti specifični cilj istraživanja je ispitati stav odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja s obzirom na učestalost sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja. Hipoteza na cilj je:

- H_4 : Odgojitelji koji češće sudjeluju u aktivnostima profesionalnog razvoja imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja.

Prije testiranja, potrebno je varijablu koja opisuje učestalost sudjelovanja na aktivnostima profesionalnog razvoja regrupirati u 2 skupine:

- Često – često i redovito te
- Rijetko – rijetko i ne sudjelujem.

Prema tome, odgojitelja koji često sudjeluju ima 44 i prosječan stav im je $M \pm SD = 4,086 \pm 0,7264$ što je više nego kod ispitanika koji rijetko sudjeluju, gdje je $M \pm SD = 3,561 \pm 0,7419$.

Tablica 16. Struktura ispitanika prema sudjelovanju na aktivnostima profesionalnog razvoja i prosječnom stavu o istom

Sudjelovanje na aktivnostima profesionalnog razvoja	Broj ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Standardna greška
Često	44	4,086	0,7264	0,1095
Rijetko	54	3,561	0,7419	0,1010

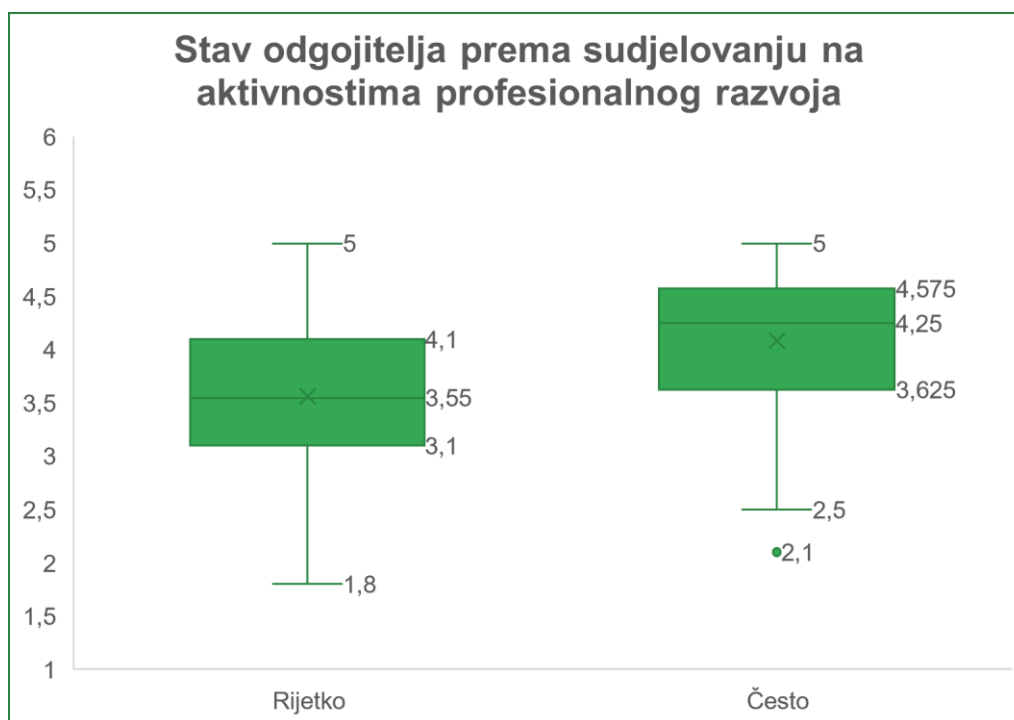
Varijance promatranih uzoraka nisu statistički značajno različite, odnosno homogene su ($F = 0,075$, p -vrijednost = $0,785 > 0,05$).

Budući da je vrijednost t testne statistike $t = 3,519$ te je p -vrijednost = $0,001 < 0,05$, može se zaključiti kako postoji statistički značajna razlika u stavu o profesionalnom razvoju između ispitanika različite učestalosti sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja. Budući da je stav odgojitelja koji češće sudjeluju veći od odgojitelja koji rjeđe sudjeluju i razlika je statistički značajna na razini značajnosti od 5% pa prema tome prihvaćamo hipotezu H_4 , odgojitelji koji češće sudjeluju u aktivnostima profesionalnog razvoja imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja.

Tablica 17. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju prema učestalosti sudjelovanja na aktivnostima profesionalnog razvoja

Testovi i rezultati	Leveneov test homogenosti varijanci		Studentov t-test za razlike aritmetičkih sredina nezavisnih uzoraka				
	F	p-vrij.	T	df	p-vrij.	Razlika aritmetičkih sredina	Standardna greška
Sudjelovanje na aktivnostima profesionalnog razvoja	0,075	0,785	3,519	96	0,001	0,5253	0,1493

Grafikon 21. Box-plot za stav odgojitelja prema sudjelovanju na aktivnostima profesionalnog razvoja

Peti specifični cilj je ispitati stav odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja s obzirom na broj stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini. Posljednja hipoteza na specifični cilj je:

- **H₅**: Odgojitelji koji su bili na 3 i više stručnih usavršavanjima u protekloj pedagoškoj godini imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja.

Napravljeno je regrupiranje varijable koja opisuje sudjelovanje na stručnim usavršavanjima u 2 skupine:

- 0 – 2 puta te
- 3 i više puta.

Prema tome, odgojitelja koji su bili na do 2 stručna usavršavanja ima 34 i prosječan stav im je $M \pm SD = 3,491 \pm 0,7779$ što je manje nego kod ispitanika koji su bili na 3 i više stručnih usavršavanja, gdje je $M \pm SD = 3,959 \pm 0,7315$.

Tablica 18. Struktura ispitanika prema broju sudjelovanja na stručnim usavršavanjima i prosječnom stavu o istom

Sudjelovanje na stručnim usavršavanjima	Broj ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	Standardna greška
0 - 2	34	3,491	0,7779	0,1334
3 i više	64	3,959	0,7315	0,0914

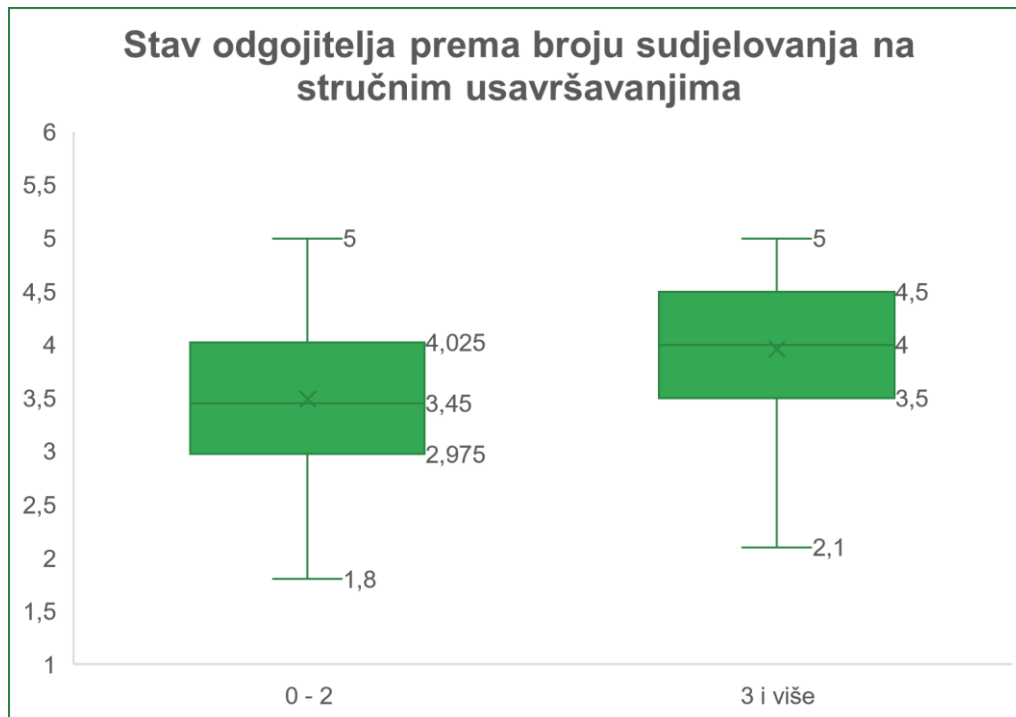
Varijance promatranih uzoraka nisu statistički značajno različite, odnosno homogene su ($F = 0,012$, p -vrijednost = $0,912 > 0,05$).

Budući da je vrijednost t testne statistike $t = -2,950$ te je p -vrijednost = $0,004 < 0,05$, može se zaključiti kako postoji statistički značajna razlika u stavu o profesionalnom razvoju između ispitanika različitog broja stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini. Budući da je stav odgojitelja koji češće sudjeluju u stručnom usavršavanju veći od odgojitelja koji rjeđe sudjeluju i razlika je statistički značajna na razini značajnosti od 5% pa prema tome prihvaćamo hipotezu H_5 , odnosno odgojitelji koji su bili na 3 i više stručnih usavršavanjima u protekloj pedagoškoj godini imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja.

Tablica 19. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju prema broju sudjelovanja na stručnim usavršavanjima

Testovi i rezultati	Leveneov test homogenosti varijanci		Studentov t-test za razlike aritmetičkih sredina nezavisnih uzoraka				
	F	p-vrij.	T	df	p-vrij.	Razlika aritmetičkih sredina	Standardna greška
Sudjelovanje na stručnim usavršavanjima	0,012	0,912	-2,950	96	0,004	-0,4682	0,1587

Grafikon 22. Box-plot za stav odgojitelja prema broju sudjelovanja na stručnim usavršavanjima

Konačno, prestaje testirati hipotezu na glavni cilj rada, koji je analiza mišljenja i stavova odgojitelja o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi. Pripadna glavna hipoteza je:

- H_0 : Većina odgojitelja ima pozitivan prosječan stav (više od 3,5) o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi.

Budući da 66 odgojitelja ima prosječan stav o profesionalnom razvoju veći od 3,5 što je 67,35% što je veće od 60%, prihvaćamo hipotezu na glavni cilj rada H_0 . Dodatno, napravljena je 95% pouzdana procjena parametra populacije. Prema tome, s 95% sigurnošću možemo tvrditi da

- Između 23,37% i 41,94% odgojitelja u Hrvatskoj ima prosječan stav manji od 3,5 i

- Između 58,06% i 76,63% odgojitelja u Hrvatskoj ima prosječan stav veći od 3,5.

Tablica 20. Distribucija ispitanika prema prosječnom stavu o profesionalnom razvoju i 95% pouzdani intervali procjene parametra populacije

Stav	do 3,5	3,5 i više
Broj ispitanika	32	66
Broj ispitanika (%)	32,65%	67,35%
Pouzdanost procjene	95%	
$Z_{\alpha/2}$	1,96	
SD	0,0474	
Donja granica	23,37%	58,06%
Gornja granica	41,94%	76,63%

Kada je riječ o drugim istraživanjima predmetnog područja autorica Vekić Kljaić (2022) provela je akcijsko istraživanje koje je uključivalo aktivnosti dokumentiranja, suradničkog istraživanja, refleksije sudionika u istraživanju, analizu podataka te njihovu evaluaciju, a kroz promatranja i bilježenja ostvaren je uvih u odgojno obrazovne procese i prakse ustanove koja je istraživana. Istraživanje je provedeno s ciljem unaprjeđenja profesionalnog razvoja odgojitelja uz pomoć refleksivne prakse te identifikacija obilježja takvog oblika profesionalnog razvoja. Istraživanje je provedeno tijekom 2018. i 2019. godine u DV Zvrk u Đakovu a uključivalo je ravnateljicu, 11 odgojitelja te ukupno 6 odgojnih skupina. Rezultati ovog istraživanja ukazuju kako je svakodnevna odgojno obrazovna praksa jedan od ključnih elemenata u izgradnji profesionalnog znanja svakog odgojitelja, a novo znanje se konstruira uglavnom kroz dijaloge.

Također istraživanje koje je provela autorica Blanuša Trošelj (2024) uključivalo je 594 odgojitelja koji su u različitim fazama svog profesionalnog razvoja te različitih razina obrazovanja, a cilj istraživanja bio je utvrđivanje kako određeni čimbenici, primjerice odabir profesija, pozitivna i negativna iskustva tijekom rada te želje za

napuštanjem posla utječu na razinu profesionalnog razvoja i identiteta odgojitelja. Rezultati istraživanja pokazali su kako je značajan broj ispitanika istaknuo činjenicu kako su od rane životne dobi željeli postati odgojitelji te da većina ispitanika ne želi napustiti svoj posao. Međutim, identificirana je i povezanost između pozitivnog odnosno negativnog iskustva u radu s profesionalnim razvojem odgojitelja, ali i s razinom njihova obrazovanja.

Autorice Slunjski, Šagud i Brajša – Žagrec (2006) provele su istraživanje s ciljem potvrđivanja pretpostavke kako se akcijskim istraživanjima, odnosno izravnim, suradničkim i refleksivnim istraživanjima te promjenama u odgojno obrazovnoj praksi može podizati razina stručnog usavršavanja odgojitelja. Istraživanje je uključivalo 164 ispitanika. Rezultati istraživanja ukazuju na činjenicu kako postoji statistički značajna razlika u razini kompetencija odgojitelja koji su sudjelovali u akcijskim istraživanjima u odnosu na one koji nisu uključeni u takve oblike stručnih usavršavanja te kako postoji kontinuirana potreba za razvojem odgojitelja u refleksivne praktičare odnosno odgojitelji koji imaju potrebe mijenjati i unaprjeđivati vlastite kompetencije, ali i vlastitu praksu, na dobrom su putu u procesu vlastitog profesionalnog napredovanja.

Također, Vujičić i Čamber Tambolaš (2017b) proveli su istraživanje tijekom 2015. godine koje je uključivalo 238 odgojitelja s područja rijeke i Zagreba s ciljem utvrđivanja povezanosti kulture ustanove, obrazovne paradigme odgojitelja te dimenzija koje se usmjeravaju na podršku profesionalnom napredovanju odgojitelja. Većina odgojitelja (42,5%) istaknula je kako dodatne edukacije i predavanja pozitivno utječu na suočavanje sa svakodnevnim izazovima u praksi. Također, odgojitelji najčešće pohađaju stručna usavršavanja izvan ustanova za rani i predškolski odgoj, a koje organiziraju različite udruge, agencije, fakulteti i slično, dok različita predavanja i seminare organizira sama predškolska ustanova.

5. ZAKLJUČAK

Odgojiteljska profesija u suvremenom svijetu je od ključne važnosti za razvoj i napredovanje suvremenog društva. Naime, zaposlenjem žena, u počecima razvoja suvremenog društva, posljedično je rezultiralo razvojem čuvališta odnosno predškolskih ustanova, a dadilje su napredovale u odgojitelje zahvaljujući mogućnostima učenja i obrazovanja.

U društvu kakvo se danas poznaje, odgojitelji predstavljaju vrlo važne osobe u životu djeteta koje pohađa predškolsku ustanovu. Naime, znanje i vještine stečene obrazovanjem odgojitelji primjenjuju na način da se pretvaraju u odgojne i obrazovne te razvojne aktivnosti prilagođene djeci. Iz tog razloga ključno je njihovo cjeloživotno obrazovanje te profesionalno usavršavanje.

Sukladno provedenom istraživanju, prema demografskoj strukturi odgojitelja može se zaključiti sljedeće:

- U uzorku prevladavaju odgojiteljice, dobi između 36 i 40 godina, više stručne spreme, završen stručni studij predškolskog odgoja koje su trenutno zaposlene s radnim iskustvom između 6 i 10 godina. Najviše njih je iz urbanog područja te žive u vlastitoj kući ili stanu.

Što se tiče sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja i u stručnim usavršavanjima, može se zaključiti sljedeće:

- Većina ispitanika nije izabrana u više zvanje tijekom svog radnog vijeka, a od onih koji jesu, najviše njih su postali odgojitelji mentori.
- Najviše odgojitelja prisustvovanjem stručnom usavršavanju unutar predškolske ustanove, rijetko sudjeluje u aktivnostima profesionalnog razvoja, od 3 do 5 puta sudjeluje na stručnim usavršavanjima tijekom prethodne pedagoške godine te ih pokreće unutarnja (osobna) motivacija za sudjelovanje u aktivnostima profesionalnog razvoja

Na osnovu postavljenih hipoteza rada, može se zaključiti sljedeće:

- Više od 60% odgojitelja ima pozitivan prosječan stav (više od 3,5) o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi pa **prihvaćamo** hipotezu na glavni cilj rada H_0 .
- Odgojitelji s manje od 15 godina radnog iskustva nemaju pozitivniji stav o profesionalnom razvoju i usavršavanju pa **odbacujemo** hipotezu H_1 . Oni imaju blago pozitivniji stav, no statistički se značajno ne razlikuju.
- Ne postoji značajna razlika u stavu odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja prema mjestu stanovanja odgojitelja pa **prihvaćamo** hipotezu H_2 .
- Odgojitelji sa završenim sveučilišnim studijom imaju pozitivniji stav i mišljenje o važnosti profesionalnog razvoja od odgojitelja sa završenim stručnim studijom pa **prihvaćamo** hipotezu H_3 .
- Odgojitelji koji češće sudjeluju u aktivnostima profesionalnog razvoja imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja pa **prihvaćamo** hipotezu H_4 .
- Odgojitelji koji su bili na 3 i više stručnih usavršavanjima u protekloj pedagoškoj godini imaju pozitivniji stav o važnosti profesionalnog razvoja pa **prihvaćamo** hipotezu H_5 .

Sukladno navedenom može se zaključiti kako odgojitelji shvaćaju važnost profesionalnog razvoja i unaprjeđenja suvremene odgojiteljske prakse i to neovisno o duljini radnog staža ili mjestu stanovanja. Međutim, jasno je vidljivo kako je profesionalni razvoj i usavršavanje više prepoznato kod odgojitelja koji su svoje obrazovanje gradili na sveučilišnim u odnosu na stručne studije. Također, odgojitelji koji češće sudjeluju u aktivnostima profesionalnog razvoja te pohađaju stručna usavršavanja očekivano smatraju kako je isto važno za njihov daljnji razvoj i napredak u području.

POPIS LITERATURE

Knjige

1. Bagarić, N., Lasić, F., Matović, E., (2021). *Profesionalni razvoj i profesionalizam odgojitelja kroz razvoj kompetencija*. Zagreb: Zajedno rastemo.
2. Bodlović, A., Kunac, S. (2012). *Povezivanje teorije i prakse–temelj obrazovanja budućih pedagoga*. Zagreb: Tehnička knjiga.
3. Bilač, S. (2016). *Utjecaj refleksivne prakse na samoprocjenu ponašanja i zadovoljstvo poslom učitelja u upravljanju razredom i disciplinom*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Učiteljski fakultet.
4. Domović, V. (2011). *Učiteljska profesija i profesionalni identitet učitelja*. Učitelji i njihovi mentori. Zagreb: IDIZ.
5. Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*, 4 th edition. New York and London: Teachers College Columbia University.
6. Ledić, J., Staničić, S., Turk, M. (2013). *Kompetencije školskih pedagoga*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
7. Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Velika Gorica (Zagreb): Persona s p.o.
8. Miljak, A. (2015). *Razvojni kurikulum ranog odgoja*. Model Izvor II. Zagreb: Mali profesor.
9. Mendeš, B. (2018). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece: Od jednogodišnjeg tečaja do sveučilišnog studija: znanstvena monografija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
10. Petrović-Sočo, B. (2007). *Kontekst ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje - holistički pristup*. Zagreb: Mali profesor.
11. Petz, B. (1997). *Osnovne statističke metode za nematematičare*, Naklada Slap.
12. Slunjski, E. (2012). *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Agencija za komercijalnu djelatnost d.o.o.

13. Trankersley, D., Brajković, S., Handžar, S. (2012). *Koraci prema kvalitetnoj praksi: priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“.
14. Uzelac, V., Lepičak-Vodopivec, J., Anđić, D. (2014). *Djeca – odgoj i obrazovanje – održivi razvoj*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
15. Vizek Vidović, V., Domović, V., Marušić I. (2014). *Praćenje i vrednovanje profesionalnoga razvoja učitelja – kompetencijski pristup*. Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
16. Visković, I., Višnjić Jevtić, A. (2019). *Je li važnije putovati ili stići!? Prijelaz djece rane i predškolske dobi iz obitelji u odgojno-obrazovne institucije*. Zagreb: Alfa.
17. Vujičić, L., Tambolaš, A. Č. (2017a). *Profesionalni razvoj odgajatelja: izazov za pedagoga. Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet.

Znanstveni i stručni članci

1. Blanuša Trošelj, D. (2014). Na putu ka profesionalnoj etici odgajatelja. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(75), 6-8.
2. Blanuša Trošelj, D. (2024). Odabir profesije, iskustvo tijekom rada i želja za napuštanjem posla kao dio profesionalnog identiteta odgajatelja. *Metodički ogledi*, 1(1), 149-173.
3. Fatović, M. (2016). Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Journal for Pedagogical & Educational Matters*, 65(4).
4. Karlovčan, A., Dundović, N. (2014). Kako roditelji vide profesionalni identitet odgajatelja. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(75), 26-28.
5. Lučić, K. (2007). Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi. *Odgojne znanosti*, 9 (1), (13), 151-165.

6. Mendeš, B. (2015). Početci institucijskog predškolskog odgoja u Hrvatskoj i njegova temeljna obilježja. *Školski vjesnik: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 64 (2), 227-250.
7. Pavlič, K. (2015). Kontinuirano profesionalno usavršavanje i razvoj vrtićkog kurikulumu. *Dijete, vrtić i obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. 21 (79), 12-13.
8. Slunjski, E., Šagud, M., Branša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, 3 (1), 45-57.
9. Šagud, M. (2011). Inicijalno obrazovanje odgajatelja i profesionalni razvoj. *Pedagogijska istraživanja*, 8 (2).
10. Tatalović Vorkapić, S., Vujičić, L., Boneta, Ž. (2015). Contemporary challenges and preschool teachers' education in Croatia: The evaluation of new study program Early and Preschool Care and Education at Faculty of Teacher Education in Rijeka.
11. Vekić-Kljaić, V. (2022). Refleksivni praktikumi kao oblik profesionalnog razvoja odgojitelja. *Marsonia: časopis za društvena i humanistička istraživanja*, 1(1), 99-107.
12. Župančić, M., Hasikić, A. (2022). Kompetencije odgojitelja. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 5(9), 505-513.
13. Vujičić, L., Čamber Tambolaš, A. (2017b). *Professional development of preschool teachers and changing the culture of the institution of early education*. *Early Child Development and Care*, 187(10), 1583-1595.

Internet izvori

1. Agencija za odgoj i obrazovanje (2014). Strategija stručnog usavršavanja za profesionalni razvoj odgojno – obrazovnih djelatnika. Zagreb Dostupno 25.10.2020. na https://www.azoo.hr/images/pkssuor/Strategija_HR2-Final.pdf

2. Boras, A., (2020) Mentorstvo u predškolskoj ustanovi, Profesionalni razvoj. Dostupno na: <https://potineigrarije.com/mentorstvo-u-predskolskoj-ustanovi/>
3. Pastuović, N. (2001). Odgoj i obrazovanje: Bijeli dokument o hrvatskom obrazovanju. Dostupno na [http://novebojeznanja.hr/UserDocsImages/Dokumenti%20i%20publikacije/Dokumenti%20i%20publikacije%20referirani%20u%20SOZT-u%20\(popis%201\)/008%20Bijeli%20dokument%20o%20hrvatskom%20obrazovanju%202001.pdf](http://novebojeznanja.hr/UserDocsImages/Dokumenti%20i%20publikacije/Dokumenti%20i%20publikacije%20referirani%20u%20SOZT-u%20(popis%201)/008%20Bijeli%20dokument%20o%20hrvatskom%20obrazovanju%202001.pdf)

POPIS SLIKA, GRAFIKONA I TABLICA

Popis slika

Slika 1. Prikaz razvoja sustava predškolskog odgoja nakon 1945. godine.....	7
Slika 2. Prikaz čimbenika profesionalizma.....	19

Popis grafikona

Popis tablica

Tablica 1. Struktura ispitanika prema spolu	36
Tablica 2. Struktura ispitanika prema dobi	37
Tablica 3. Struktura ispitanika prema višem zvanju u koje su izabrani	43
Tablica 4. Struktura ispitanika prema učestalosti sudjelovanja u aktivnostima profesionalnog razvoja	44
Tablica 5. Struktura ispitanika prema broju stručnih usavršavanja u protekloj pedagoškoj godini	45
Tablica 6. Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Da / Ne).....	47
Tablica 7. Stavovi odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica).....	50
Tablica 8. Osnovni deskriptivni pokazatelji za stavove odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju (Likertova ljestvica)	52
Tablica 9. Prosječan stav odgojitelja o profesionalnom razvoju i stručnom usavršavanju	53
Tablica 10. Struktura ispitanika prema radnom iskustvu i prosječnom stavu o profesionalnom razvoju	55
Tablica 11. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju između odgojitelja različitog radnog iskustva.....	55

Tablica 12. Struktura ispitanika prema mjestu stanovanja i prosječnom stavu o profesionalnom razvoju	57
Tablica 13. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju između odgojitelja različitog mjesta stanovanja.....	57
Tablica 14. Struktura ispitanika prema vrsti studija i prosječnom stavu o profesionalnom razvoju	59
Tablica 15. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju između odgojitelja različitih studija.....	59
Tablica 16. Struktura ispitanika prema sudjelovanju na aktivnostima profesionalnog razvoja i prosječnom stavu o istom	61
Tablica 17. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju prema učestalosti sudjelovanja na aktivnostima profesionalnog razvoja	61
Tablica 18. Struktura ispitanika prema broju sudjelovanja na stručnim usavršavanjima i prosječnom stavu o istom	63
Tablica 19. Rezultati testiranja postojanja statistički značajne razlike u stavu o profesionalnom razvoju prema broju sudjelovanja na stručnim usavršavanjima	63
Tablica 20. Distribucija ispitanika prema prosječnom stavu o profesionalnom razvoju i 95% pouzdani intervali procjene parametra populacije	65

PRILOG

Upitnik

Poštovani ispitanici,

Pred Vama se nalazi anketni upitnik s pitanjima o profesionalnom razvoju i napredovanju odgojitelja. Sudjelovanje u ovom istraživanju, kao i ispunjavanje upitnika je u potpunosti anonimno. Dobiveni podaci biti će korišteni u svrhu izrade diplomskog rada „*Profesionalni razvoj i napredovanje odgojitelja*“ i neće se koristiti u druge svrhe.

Vaše sudjelovanje u ovom istraživanju je dobrovoljno. Ukoliko imate dodatnih pitanja uz upitnik, istraživanje i rezultate, možete se obratiti autorici rada. Zahvaljujem Vam na vremenu kojeg ste izdvojili za ispunjavanje upitnika.

Nikolina Čejvanović, studentica

1. Dob:

- a) 20 – 25 godina
- b) 26 – 30 godina
- c) 31 – 35 godina
- d) 36 – 40 godina
- e) 41 – 45 godina
- f) 46 – 50 godina
- g) 51 ≥

2. Stručna sprema

- a. VŠS
- b. VSS

3. Vrsta studija:

- a. Stručni studij predškolskog odgoja
- b. Sveučilišni preddiplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
- c. Sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

- d. Specijalistički studij/doktorat
4. Radni status
- a. Zaposlen/a
 - b. Nezaposlen/a
 - c. Povremeno zaposlen/a
 - d. Student/ica
 - e. Umirovljenik/ica
5. Radno iskustvo:
- a. 0-5 godina
 - b. 6-10 godina
 - c. 11-15 godina
 - d. 16 – 20 godina
 - e. 21-30 godina
 - f. Više od 30 godina
6. Mjesto stanovanja:
- a. Ruralno područje
 - b. Urbano područje
7. Stambeni status:
- a. Živim s roditeljima
 - b. Podstanarka sam
 - c. Živim u vlastitoj kući/stanu
8. Jeste li tijekom svog radnog vijeka izabrani u više zvanje?
- a. Da
 - b. Ne
9. U koje više zvanje ste izabrani?
- a. Odgojitelj mentor
 - b. Odgojitelj savjetnik
 - c. Stručni suradnik mentor
 - d. Stručni suradnik savjetnik
 - e. Nisam biran/a u više zvanje
10. Fakultetsko obrazovanje je dovoljno za obavljanje posla odgojitelja?
- a. Da
 - b. Ne

11. Smatrate li napredovanje, profesionalni razvoj i stručno usavršavanje važnim za rad odgojitelja?
- Da
 - Ne
12. Profesionalni razvoj trebao bi biti sastavnica svakog kurikulumu u predškolskim ustanovama?
- Da
 - Ne
13. U procesu profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja odgojitelji jačaju svoje kompetencije, i vještine nužne za rad?
- Da
 - Ne
14. Posljedice profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja su promjene u znanju i stavovima odgojitelja?
- Da
 - Ne
15. Na koji način sudjelujete u profesionalnom razvoju?
- Kroz stručnu literaturu i časopise
 - Prisustvovanjem stručnom usavršavanju unutar predškolske ustanove
 - Prisustvujem stručnom usavršavanju u organizaciji drugih organizacija
 - Sudjelujem na znanstvenim i stručnim skupovima
16. Koliko često sudjelujete u aktivnostima profesionalnog razvoja?
- Ne sudjelujem
 - Rijetko
 - Često
 - Redovito
17. Na koliko ste stručnih usavršavanja sudjelovali u protekloj pedagoškoj godini?
- 0-2
 - 3-5
 - 6-8

d. 9 i više

18. Motivacija za sudjelovanje u aktivnostima profesionalnog razvoja mi je:

- a. Unutarnja (osobna) motivacija
- b. Kolege odgojitelji i suradnici
- c. Kvalitetan rad s djecom i roditeljima
- d. Želja za znanjem i usavršavanjem

19. Cjeloživotno učenje obogaćivanje je na osobnoj, ali i na razini suradnje s kolegama odgojiteljima i rada s djecom?

- a. Da
- b. Ne

20. Svi odgojitelji trebaju biti uključeni u proces cjeloživotnog obrazovanja?

- a. Da
- b. Ne

Za navedene tvrdnje zaokružite odgovarajući razinu slaganja na skali od 1 do 5, pri čemu je:

- 1 – uopće se ne slažem
- 2 – djelomično se ne slažem
- 3 – niti se slažem niti se ne slažem
- 4 – uglavnom se slažem
- 5 – u potpunosti se slažem

1. Profesionalni razvoj odgojitelja jedan je od najvažnijih čimbenika kvalitete u odgojno – obrazovnoj ustanovi.

1 2 3 4 5

2. Predškolska ustanova čiji sam zaposlenih brine o profesionalnom razvoju.

1 2 3 4 5

3. Oblik profesionalnog usavršavanja unutar predškolske ustanove utječe na povećanje kvalitete same ustanove i programa koji se u njoj izvode.

1 2 3 4 5

4. Odgojiteljska profesija zahtjeva kontinuitet profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja.

1 2 3 4 5

5. Kontinuitet profesionalnog usavršavanja utječe na povećanje mog znanja i motivacije za radom.

1 2 3 4 5

6. Sudjelujem u profesionalnom usavršavanju kako bih postao/la dio kvalitetnog tima predškolske ustanove.

1 2 3 4 5

7. Predškolska ustanova čiji sam zaposlenik potiče sve odgojitelje na profesionalni razvoj.

1 2 3 4 5

8. Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja kompetentniji sam za obavljanje vlastitog posla.

1 2 3 4 5

9. Nakon pohađanja programa profesionalnog usavršavanja ostvaruje se bolja suradnja među odgojiteljima u predškolskoj ustanovi.

1 2 3 4 5

10. Cjeloživotno obrazovanje temelj je uspješnog rada, međusobnog razumijevanja i kvalitete programa u predškolskoj ustanovi.

1 2 3 4 5

Odobrenje za provođenje istraživanja

Nikolina Čejvanović
Sv. Ivana 9
51500 Krk
nikolina.cejvanovic23@gmail.com
18.10.2024.

Ravnateljica Irena Žic Orlić
Dječji vrtić Grad Krk Katarina Frankopan
Smokvik 7
51500 Krk

Poštovana ravnateljice,

Ovim putem se obraćam s molbom za suglasnost za provođenje istraživanja među djelatnicima vrtića u sklopu mog diplomskog rada na Fakultetu za odgojne i obrazovne djelatnosti.

Tema mog rada je „Profesionalni razvoj i napredovanje odgojitelja“, a cilj istraživanja je analiza mišljenja i stavova odgojitelja o važnosti profesionalnog razvoja i unapređenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi. Smatram da je ovo područje od iznimne važnosti za unapređenje kvalitete odgoja i obrazovanja, te bi rezultati istraživanja mogli pridonijeti boljem razumijevanju izazova i potreba s kojima se susreću odgojitelji.

Istraživanje se provodi kroz anonimne online upitnike, a svi prikupljeni podaci će biti u skladu s etičkim standardima i načelima zaštite osobnih podataka. Napominjem da će rezultati biti korišteni isključivo u svrhu akademske analize.

Hvala na Vašem vremenu i razumijevanju.

S poštovanjem,

Nikolina Čejvanović

Sažetak

U suvremenom svijetu odgojitelj je stručna, obrazovana i kvalificirana osoba koja u radu s djecom primjenjuje sva znanja i vještine stečene tijekom formalnog obrazovanja te koja zahvaljujući metodama profesionalnog usavršavanja i napredovanja dodatno gradi svoje znanje te, osim djeci, isto prenosi i kolegama i suradnicima. Glavni cilj istraživanja je analiza mišljenja i stavova odgojitelja o području i važnosti profesionalnog razvoja i unaprjeđenja u suvremenoj odgojiteljskoj praksi. Postupak ispitivanja znanja i stavova odgojitelja provodilo se putem online upitnika u obliku Google Forms obrasca. Za numeričke varijable izračunat je osnovni deskriptivni statistički pokazatelji, uključujući mjere centralne tendencije (aritmetička sredina, mod, medijan) i mjere raspršenosti (standardna devijacija i raspon). Za kategorijske varijable izrađena je distribucija, koja će se prikazati tablično i grafički pomoću apsolutnih i relativnih frekvencija. Većina ispitanika nije izabrana u više zvanje tijekom svog radnog vijeka, a od onih koji jesu, najviše njih su postali odgojitelji mentori. Najviše odgojitelja prisustvovanjem stručnom usavršavanju unutar predškolske ustanove, rijetko sudjeluje u aktivnostima profesionalnog razvoja, od 3 do 5 puta sudjeluje na stručnim usavršavanjima tijekom prethodne pedagoške godine te ih pokreće unutarnja (osobna) motivacija za sudjelovanje u aktivnostima profesionalnog razvoja. Odgojitelji shvaćaju važnost profesionalnog razvoja i unaprjeđenja suvremene odgojiteljske prakse, neovisno o duljini radnog staža ili mjestu stanovanja. Profesionalni razvoj i usavršavanje više prepoznato kod onih odgojitelja koji su svoje obrazovanje gradili na sveučilišnim u odnosu na stručne studije. Također, oni odgojitelji koji češće sudjeluju u aktivnostima profesionalnog razvoja te pohađaju stručna usavršavanja smatraju kako je isto važno za njihov daljnji razvoj i napredak u području.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, motivacija, odgojitelji, profesionalno razvoj

Summary

In the modern world, a teacher is an expert, educated and qualified person who applies all the knowledge and skills acquired during formal education in working with children and who, thanks to the methods of professional training and advancement, additionally builds his knowledge and, in addition to children, passes the same to colleagues and colleagues. The main aim of the research is the analysis of teachers' opinions and attitudes about the area and the importance of professional development and improvement in modern educational practice. The process of examining the knowledge and attitudes of educators was carried out through an online questionnaire in the form of a Google Forms form. Basic descriptive statistical indicators were calculated for numerical variables, including measures of central tendency (arithmetic mean, mode, median) and dispersion measures (standard deviation and range). A distribution was made for categorical variables, which will be presented tabularly and graphically using absolute and relative frequencies. Most respondents were not elected to a higher position during their working life, and of those who were, most of them became teacher educators and mentors. The majority of educators attend professional development within the preschool institution, rarely participate in professional development activities, from 3 to 5 times participate in professional development during the previous pedagogical year and are driven by internal (personal) motivation to participate in professional development activities. Educators understand the importance of professional development and improvement of modern educational practice, regardless of length of service or place of residence. Professional development and improvement is more recognized among those educators who built their education at university compared to professional studies. Also, those educators who more often participate in professional development activities and attend professional training, believe that the same is important for their further development and progress in the field.

Keywords: lifelong learning, motivation, educators, professional development